

ANALIZA

Da li crnogorska vlast
svađom sa evropskim
parlamentarcima ugrožava
poziciju Crne Gore u Briselu

TEMA BROJA

Kako se Vlada
Crne Gore
priprema za
korišćenje
Instrumenta za
pretpristupnu
pomoć (IPA)

INTERVJU

Dr Višnja
Samardžija iz
Instituta za
međunarodne
odnose u Zagrebu

TEST ZA VLADU

Jedna dobra vijest osvanula je početkom Januara – ukupno 104 mladih ljudi, više od polovine doktori nauka i magistri, nalazi se u bazi podataka o nacionalnim ekspertima koji Vladinim službama treba da olakšaju posao pripremanja ambijenta za postepeno pridruživanje Crne Gore Evropskoj uniji. Značajan broj njih osnovne i postdiplomske studije završio je na evropskim univerzitetima, specijalizujući se za evropske integracije, ekonomiju, poljoprivredu, saobraćaj, zaštitu životne sredine, bezbjednost... I već je dvoje eksperata angažovano u ministarstvima turizma i ekologije i pravde, sa zadatkom da naprave uporednu analizu usklađenosti zakonodavstva sa *Acquis*-em. S te strane, može se konstatovati da je Program za razvoj kapaciteta (CDP), zajednički projekat Vlade, kancelarije UNDP-ija u Podgorici i Fondacije Institut za otvoreno društvo na dobrom putu. I kao što može pomoći Vladi, istovremeno će testirati njenu spremnost da prihvati novu, evropsku praksu, i iskoristi znanje onih koji nisu prepoznati kao simpatizeri vladajućih stranaka. Jer, to je, između ostalog, jedan od glavnih razloga što u državnim službama nema dovoljno kadrovskog kapaciteta i što Evropska komisija u svim svojim izvještajima do sada potencira depolitizaciju javne uprave.

Još jedna dobra vijest najavljena je u decembru, a trebala bi da počne da se primjenjuje od ovog mjeseca – na osnovu izmjena Zakona o zaradama državnih službenika ministri su dobili ovlaštenje da, uz redovnu platu, novčano nagrade one koji najviše znaju i najviše rade. Taj model trebalo bi da zaustavi odliv najboljih kadrova iz državnih službi, mahom mladih ljudi koji znaju strane jezike, što je preduslov da Crna Gora zadovoljavajućim tempom nastavi pridruživanje klubu članica EU. I tu su na delikatnom ispitu članovi Vlade. Ako budu nagrađivali lojalne i beskorisne, pokazaće da slabo uče. I da im je partija važnija od države. **N.R.**

ODRŽANA KONSTITUTIVNA SJEDNICA PRIVREMENOG ODBORA ZA PRIMJENU I SPROVOĐENJE PRIVREMENOG SPORAZUMA O TRGOVINI

Iz Brisela dodatni programi obuke

Komunikacija Podgorice i Brisela postaje sve konkretnija: u Briselu je 22. januara održana prva konstitutivna sjednica Privremenog odbora za primjenu i sprovođenje Privremenog sporazuma o trgovini i povezanim temama između Evropske zajednice (EZ) i Crne Gore.

Usvojen je Poslovnik o radu i Pravila po kojima će funkcionisati pododbori EZ i Crne Gore. To su pododbori za trgovinu, industriju, carine, poreze i saradnju sa ostalim državama kandidatima, za poljoprivredu i ribarstvo, za unutrašnje tržište i konkurenciju, za ekonomska i finansijska pitanja i pododbor za saobraćaj.

Prvim sastankom Privremenog odbora predsjedavali su direktor Direktorata za proširenje u Evropskoj komisiji (EK) **Pierre Mirel** i potpredsjednica crnogorske Vlade **Gordana Đurović**, a prisustvovali su mu i članovi Odbora – predstavnici generalnih direktorata EK i Savjeta EU, kao i nadležnih ministarstava i institucija Vlade Crne Gore.

Prema Vladinom saopštenju, Mirel je ocijenio da je Crna Gora ostvarila značajne rezultate na afirmaciji svoje evropske perspektive, očekujući da će proces ratifikacije Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) ići dinamično u zemljama Evropske unije i da će ga Crna Gora efikasno sprovođiti, omogućavajući time intenzivan proces približavanja Uniji.

Đurović je istakla značaj usvajanja

skupštinske Rezolucije o ispunjenju obaveza Crne Gore u okviru SSP-a "koja predstavlja još jedan pozitivan znak jasne i kontinuirane političke podrške za proces evropskih integracija zemlje".

Dodaje se da je crnogorska delegacija izvijestila o ključnim aktivnostima u oblasti usklađivanja zakonodavstva sa pravom EU, kao i planom jačanja kapaciteta institucija neposredno uključenih u sprovođenje Privremenog sporazuma.

Članovi delegacije EZ informisani su o napretku u kreiranju politika i realizaciji obaveza iz Privremenog sporazuma u oblasti trgovinske i carinske politike, poljoprivrede i ribarstva, tranzitnog saobraćaja, politike konkurencije i zaštite prava intelektualne svojine, javne nabavke i državne pomoći.

Takođe, predstavljen je status pregovora za pristupanje Crne Gore Svjetskoj trgovinskoj organizaciji (STO), uz očekivanje da će oni biti završeni tokom ove godine.

Tema sastanka bila je i primjena CEFTA sporazuma, a predstavnici delegacije EZ su "pozitivno ocijenili preduzete aktivnosti na implementaciji Privremenog sporazuma, i u cilju njegove kvalitetne primjene predložili odgovarajuću stručnu pomoć i dodatne programe obuke u sektorima tranzitnog saobraćaja i poljoprivrede".

N.R.

KAKO SE VLADA CRNE GORE PRIPREMA ZA KORIŠĆENJE INSTRUMENTA ZA PRETPRISTUPNU POMOĆ (IPA)

Piše: Vladan Žugić

Crna Gora će za nekoliko mjeseci dobiti prve milione iz Evropske unije kroz novi program pomoći – Instrument za pretpristupnu pomoć (IPA – Instrument for Pre-Accession Assistance) koji predstavlja objedinjeni nastavak dosadašnjih programa (CARDS, PHARE, ISPA i SAPARD) namijenjenih državama koje pretenduju da postanu članice EU.

Time ulazi u svojevrstan tok kada će joj, kako napreduje ka Briselu, biti na raspolaganju sve više novca, a Crna Gora će, sa druge strane, pokazati da li može i umije da prijavljuje kvalitetne projekte i da ih realizuje. Jer, Evropska Komisija (EK) odobrava sredstva samo u slučaju da aplikanti posjeduju sposobnost da njima upravljaju.

Iskustva država (koje su danas članice EU) istočne i centralne Evrope nijesu ohrabrujuća. Ona pokazuju da su u prosjeku te zemlje bile u stanju da iskoriste samo 50% raspoloživog novca. EK je za period 2007 – 2010. godine za Crnu Goru opredijelila 131, 3 miliona eura, a što je u regionu zapadnog Balkana čini državom sa najvećom evropskom pomoći po glavi stanovnika.

Crna Gora, kao i ostale države potencijalni kandidati za članstvo u EU (Srbija, Bosna i Hercegovina i Albanija), ima pravo na sredstva iz dvije komponente IPA programa – podrška tranziciji i izgradnja institucija, te regionalna i prekogranična saradnja. Države koje imaju status kandidata (Hrvatska, Makedonija) mogu da koriste preostale tri komponente – regionalni razvoj, razvoj ljudskih resursa i ruralni razvoj. Peta komponenta daje najviše sredstava. Ako se ostvare planovi Vlade, Crna Gora bi 2009. godine mogla

Za početak najviše para za saobraćaj

konkurisati za projekte iz preostale tri komponente.

Komponenta koja se odnosi na podršku tranziciji i razvoju institucija je namijenjena ministarstvima i njenim organima, dok su korisnici sredstava druge komponente neprofitne organizacije, lokalna samouprava, nevladin sektor, udruženja, asocijacije...

Iznos novca za prvu komponentu je znatno veći od onog namijenjenog za projekte regionalne i prekogranične saradnje. Tako je od IPA-e 2007 Crna Gora dobila 27, 5 miliona eura za projekte podrške tranziciji i razvoju institucija, dok je za projekte koji obuhvataju drugu komponentu planirano 3, 9 miliona.

Ipak, ono što zabrinjava ljude u Vladi

i nevladinim organizacijama je uključivanje lokalne samouprave i neprofitnih organizacija u drugu komponentu IPA programa. Osim problema ljudskih kapaciteta u neprofitnim organizacijama (posebno u pograničnim područjima kao što je, primjera radi, Bijelo Polje), utisak je da su organizacije nezainteresovane i obeshrabrene jer u startu polaze od ocjene da njihovi projekti neće biti odobreni.

Projekti iz komponente podrška tranziciji i izgradnji institucija podijeljeni su na političke, socioekonomske i projekte za podršku evropskim integracijama.

Prilikom planiranja projekta, aplikanti treba da uzmu u obzir ocjene i obaveze Crne Gore iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP), Izvještaja o napretku i

PLANIRANA SREDSTVA IPA FONDA ZA CRNU GORU 2007–2010. (MIL. €)

KOMPONENTA	2007	2008	2009	2010	UKUPNO
Podrška tranziciji i jačanju institucija	27.5	28.1	28.6	29.2	113.4
Regionalna i prekogranična saradnja	3.9	4.5	4.7	4.8	17.9
UKUPNO	31.4	32.6	33.3	34.0	131.3

PRIPREMA ZA DIS

Sekretarijat za evropske integracije i Vlada Crne Gore pripremaju se za uvođenje Decentralizovanog sistema upravljanja (DIS) sredstvima IPA fonda.

To znači da će u budućnosti Crna Gora u potpunosti samostalno raditi cjelokupni dio obimnog ciklusa koji se sastoji od identifikacije, programiranja, realizacije do monitoringa i evaluacije projekta koji se finansiraju iz evropskih fondova.

Sada se to radi u centralizovanom sistemu upravljanja gdje je u nadležnosti Evropske komisije da sprovodi nabavku, ugovaranje i plaćanje aktivnosti programa.

Svrha DIS-a je postepeno priprema državu koja pretenduje da postane članica EU da preuzme odgovornosti za upravljanje evropskim fondovima nakon ulaska u EU.

IPA 2007 – PRIJEDLOG PROJEKATA (MIL €)

I. Pomoć tranziciji i Izgradnja institucija		26.10
OBLAST	NAZIV PROJEKTA	
1. Politički zahtjevi		
Civilno društvo / Mediji	"Podrška razvoju civilnog društva u Crnoj Gori"	1.00
Borba protiv korupcije / Reforma policije	"Borba protiv organizovanog kriminala i korupcije"	3.00
Pravosuđe / Zatvorski uslovi	"Reforma pravosuđa"	2.00
UKUPNO ZA POLITIČKE ZAHTJEVE		6.00
2. Socioekonomski zahtjevi		
Razvoj ljudskih resursa / Zapošljavanje / Stručno usavršavanje / Socijalna politika i usluge	"Podrška razvoju okvira nacionalnih kvalifikacija u CG (NQF)"	1.50
Obrazovanje i visoko obrazovanje	Tempus	0.80
	Erasmus Mundus	0.70
Privatni sektor / MSP / Državno vlasništvo	"Podrška implementaciji strategije razvoja malih i srednjih preduzeća 2007 – 2010"	–
Saobraćaj (infrastruktura & acquis)	"Jačanje infrastrukture i menadžmenta sektora saobraćaja"	6.20
Energetika (acquis)	"Usklađivanje sa energetske tržištem"	1.50
Nuklearna bezbjednost		0.20
UKUPNO SOCIOEKONOMSKI STANDARDI		10.90
3. Evropski standardi		
Priprema za DIS / EU Integracije	"Podrška strukturama za EU integracije: usklađivanje zakonodavstva"	1.10
Poljoprivreda / Fitosanitarna politika / Veterina	"Jačanje veterinarske uprave"	1.30
Statistika	"Jačanje institucionalnih kapaciteta crnogorske statističke kancelarije – MONSTAT"	1.00
Carina		1.92
Javne finansije / Porezi / Javne nabavke	"Jačanje kapaciteta za bolju efikasnost i funkcionisanje Poreske uprave u skladu sa EU standardima"	0.80
Jedinstveno tržište – Javne nabavke	"Dalji razvoj sistema javnih nabavki u Crnoj Gori"	1.25
Jedinstveno tržište – Infrastruktura kvaliteta	"Dalji razvoj infrastrukture kvaliteta u Crnoj Gori (standardizacija i metrologija)"	2.00
UKUPNO EVROPSKI STANDARDI		9.37
II. Prekogranična saradnja		3.90
Novi jadranski prekogranični program		0.73
Ostali programi prekogranične saradnje		3.17
Osnovna sredstva za tehničku pomoć		0.63
REZERVA		0.60
UKUPNO		31.40

Evropskog partnerstva. Za projekte IPA 2009, za osnovu biti postavljen Nacionalni program integracija (NPI).

Ministarstva i njihove uprave dostavljaju projekte Sekretarijatu za evropske inte-

gracije koji ih proslijeđuje Evropskoj agenciji za rekonstrukciju (od sljedeće godine tu funkciju će obavljati delegacija Evropske komisije u Podgorici), da bi se nakon toga filtrirali oni najbolji i najpotrebniji.

Nakon toga prijedlozi projekata se šalju Evropskoj komisiji u Brisel koja daje posljednju riječ da li ih vrijedi odobriti. Kada se odobre sredstva, ostaje još formalni korak da EK i država koja je u procesu

pristupanja potpišu finansijski sporazum. Novac je državi dostupan u roku od četiri do šest mjeseci.

Evropska komisija je u novembru prošle godine odobrila sredstva za projekte iz IPA 2007 za Crnu Goru, a Vlada bi uskoro trebalo da razmatra finansijski sporazum nakon čega će početi realizacija projekata.

Projekat za koji je Crna Gora dobila najviše novca iz IPA 2007 je "Jačanje infrastrukture i menadžmenta sektora saobraćaja". On obuhvata izgradnju podgoričke mini obilaznice (za šta je planirano četiri miliona eura) i jačanje administrativnih kapaciteta u Ministarstvu saobraćaja, Upravu za civilno vazduhoplovstvo, lučkoj i pomorskoj upravu... a oni bi trebalo da dobiju 2,2 miliona eura.

Za IPA 2007, predviđena je obaveza zemlje potencijalnog kandidata da finansira dio projekata.

Vlada je utvrdila i prijedlog projekata za IPA 2008 i sada se čeka odobrenje Evropske komisije. Prema prijedlogu projekata, najviše sredstava iz IPA 2008 (po 4,5 miliona eura) trebalo bi da dobiju projekti podrške jačanja kapaciteta lokalne samouprave i Agencije za zaštitu životne sredine i izgradnju manjih infrastrukturnih objekata namijenjenih zaštiti životne sredine.

Kada je riječ o drugoj komponenti – prekogranična i regionalna saradnja – koja za dugoročni cilj ima brisanje granica, Crna Gora učestvuje u sedam projekata. Od tog broja je pet susjedskih, a dva transnacionalna.

U susjedskim projektima, naša država učestvuje sa Hrvatskom, Srbijom, BiH, Albanijom, a Italija je nosilac projekta jadranske prekogranične saradnje. Za ove projekte su do 2009. godine planirana sredstva od 600 hiljada eura, osim sa Hrvatskom gdje je planirano 100 hiljada eura manje.

Dva regionalna projekta u kojima Crna Gora učestvuje su Program saradnje jugoistočne Evrope (SEEC) i Mediteranski projekat u kojem su učesnice države članice EU, osim Crne Gore i Hrvatske.

Rukovodna i radna grupa sastavljena od predstavnika Sekretarijata za evropske integracije, Ministarstva turizma, Zajednice opština i Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća, sačinile su nekoliko dokumenta sa prioritetima i mjerama i ona su upućena Evropskoj komisiji koja je taj dokument (uz male izmjene) vratila Crnoj Gori i ocijenila da je riječ o vrlo dobrim projektima.

Trenutno se čeka da Evropska komisija zvanično odobri novac za drugu kom-

HITNO USPOSTAVITI SARADNJU SA ORGANIZACIJAMA PREKO GRANICE

Povodom bojazni da opštine i neprofitne organizacije neće uspjeti da u potpunosti iskoriste novac iz druge komponente IPA-e, **Ana Vukadinović**, sekretarka Sekretarijata za evropske integracije, kaže da glavni cilj regionalne i prekogranične saradnje nije da se racionalno iskoriste sredstva, već da se uspostavi saradnja sa zemljama u okruženju.

"Prvenstveni cilj je da svi subjekti, od opština, nevladinih organizacija, univerziteta ili bilo kojih drugih neprofitnih organizacija, naprave projekte koji će koristiti čitavoj zajednici u tom regionu. Ključno je da te organizacije što prije počnu saradnju sa

organizacijama sa druge strane granice, da zajednički osmišljavaju projekte koji će uticati na unapređenje ekoloških pitanja, turističkih potencijala ili unapređenje opšteg ekonomskog rasta. Sprovođenje ovih projekata vjerovatno će podrazumijevati period ne samo od pola, već od dvije, četiri godine. Namjera je da se na osnovu realizacije ovih projekata stvore trajna partnerstva. Krajnji cilj ovih projekata i fondova za regionalni razvoj je brisanje čistih nacionalnih granica u Evropi i uopšte", navela je Vukadinović.

Upitana da li Crna Gora ima kapaciteta da iskoristi evropske fondove s obzirom da su države istočne i centralne Evrope u prosjeku uspjele da iskoriste oko 50% podrške, Vukadinović odgovara da je Crna Gora, prema podacima EAR-a koji je do sada realizovao CARDS projekte, vodeća u regionu po procentima iskorištenih sredstava.

"Dakle, u Crnoj Gori postoji spremnost da se projekti kvalitetno realizuju tako da se nadamo da ćemo ostvariti najbolje pokazatelje i za buduće projekte", kazala je Vukadinović.

ponentu IPA programa, a nakon toga slijedi potpisivanje posebnog finansijskog sporazuma sa crnogorskom Vladom.

Poslije toga na red dolazi uspostavljanje zajedničkih prekograničnih struktura. Tako će, primjera radi, u Kotoru biti otvoren zajednički tehnički sekretarijat sa ciljem da pruži pomoć potencijalnim aplikantima za projekte od interesa za Crnu Goru i Hrvatsku. Potencijalni aplikanti moraju imati partnera u drugoj državi, u ovom slučaju u Hrvatskoj, da bi projekat bio odobren.

Dio sredstava IPA 2007, oko 15%, biće namijenjen za otvaranje tehničkih sekretarijata, dok će ostalo biti utrošeno na projekte.

foto VIJESTI

Ana Vukadinović

O tome koji će projekti biti finansirani, odluku donosi Zajednički komitet za praćenje (primjera radi Hrvatske i Crne Gore) koji će se sastojati od po sedam članova sa obje strane.

U Sekretarijatu očekuju da bi početkom ljeta trebalo da se javno objavi aplikacioni paket u kojem će biti razjašnjeno ko ima pravo da prijavi projekat, pod kakvim uslovima i slično.

Uz to, Sekretarijat za evropske integracije u saradnji sa Evropskim pokretom u Crnoj Gori i Centrom za razvoj nevladinih organizacija realizuje treninge zapošljenih u lokalnoj samoupravi. Cilj je da se znanja prenesu dalje na lokalni nivo, a krajnji cilj je animirati što više subjekata.

DR VIŠNJA SAMARDŽIJA IZ INSTITUTA ZA MEĐUNARODNE ODNOSI U ZAGREBU

Morate što je moguće više da radite na obrazovanju stručnjaka

Proces pridruživanja EU važniji je od samog članstva jer je to razdoblje prolaska kroz duboke i zahtjevne reforme koje treba nastojati provesti što kvalitetnije. Članstvo zemlje koja nije za to spremna u potpunosti nije u interesu zemlje kandidatkinje, a ni Evropske unije – ocijenila je Dr **Višnja Samardžija** iz Instituta za međunarodne odnose u Zagrebu.

U intervjuu za *Evropski puls*, Samardžija je rekla da je zbog toga za Crnu Goru ključno pitanje kako uspješno i što kvalitetnije sprovesti reforme i ispuniti kriterije za članstvo, a ne težiti ostvarivanju što kraćih rokova u procesu pristupanja.

● **U kojim oblastima je Hrvatskoj najteže da se prilagodi standardima EU?**

Promjene su potrebne u praktično svim područjima, samo one nijesu jednako zahtjevne i duboke, a i troškovi su različiti. Kada je riječ o sektorima, treba istaknuti poljoprivredu kao jedno od vrlo zahtjevnih područja. Zakonodavstvo Unije je na tom području obimno, iziskuje izgradnju sistema menadžmenta, a uz to je vrlo bitno podići nivo konkurentnosti, raditi na povećavanju poljoprivrednih posjeda (imajući u vidu usitnjenost posjeda, diverzifikaciju djelatnosti porodičnih biznisa, itd). Potrebno je i raditi na izgradnji institucija, tržišnih mehanizama i kapaciteta za sprovođenje mjera politike ruralnog razvoja.

● **A ekologija?**

Zaštita okoline je područje koje u EU ima zahtjevno zakonodavstvo, ali su tu i daleko veće investicije potrebne za upravljanje otpadom,

Višnja Samardžija

pročišćavanje otpadnih voda, ispunjavanje različitih sigurnosnih standarda. Zato je to područje i za nove članice Unije bilo teško, prije svega u finansijskom smislu.

Ali, osim ovakvih prilagođavanja na planu pojedinačnih politika, potrebno je provesti i mjere horizontalne prirode.

● **Na što mislite?**

Mislim na omogućavanje slobodnog tržišnog nadmetanja na svim područjima, recimo. Jedan od koraka koji Hrvatska mora napraviti kako bi to omogućila je smanjivanje nivoa državnih pomoći, gdje smo dvostruko iznad prosjeka Unije. Uz to, treba izmijeniti i namjenu pomoći (preusmjeravanjem u horizontalnu pomoć kroz razvojne programe) na način da se smanji pomoć usmjerena prema pojedinim industrijskim granama. Dalje, treba ubrzati restrukturiranje i privatizaciju, posebno u industriji čelika i brodogradnji.

● **U kojim područjima je prilagođavanje *acquis*-u najlakše?**

Za sada je Hrvatska privremeno zatvorila dva pregovaračka područja, te se može reći da je tu usaglašavanje sa standardima EU najlakše. To je pregovaračko poglavlje Nauka i istraživanje, te Obrazovanje i kultura. Tome treba dodati još nekoliko pregovaračkih područja u kojima Hrvatska ne bi trebalo da ima većih poteškoća. To je područje statistike, industrijske politike, malih i srednjih preduzeća, te zajedničke spoljne i bezbjednosne politike.

● **Što Hrvatska mora napraviti kako bi se usklađivanje hrvatskog sistema s evropskim što prije i uspješnije obavilo?**

Usklađivanje s pravnom tekovinom Evropske unije puno je šire od usklađivanja samog zakonodavstva. Ono znači usklađivanje cjelokupnog sistema s onim koji funkcioniра u EU, a to su zakonodavstvo, politike i institucije. Kod nas se proteklih godina najviše radilo na usklađivanju zakona i izgradnji institucija i s tim treba nastaviti, ali se to treba odraziti i na prilagođavanje politika. Uopšteno govoreći, naglasak mora biti na punom sprovođenju propisa, a to je ono što Evropsku komisiju najviše zanima. To je posebno važno imajući u vidu činjenicu da će Hrvatska kao buduća članica EU imati obavezu primjene *acquis*-a u praktično svim područjima od dana stupanja u članstvo, što ostavlja vrlo malo prostora za izuzetke i tranziciono razdoblje na ovom izuzetno značajnom području integrisanja u EU.

● **Kako je Hrvatska rješavala problem slabih administrativnih kapaciteta?**

Jačanje institucija u administrativnom i kadrovskom smislu osnovna

EVROPSKA PERSPEKTIVA CRNE GORE JE U VAŠIM RUKAMA

● Kako ocjenjujete evropsku perspektivu Crne Gore?

Nakon potpisivanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju u oktobru 2007. godine, Crna Gora je na dobrom putu ka članstvu u EU. Osiguravanje uspješnog sprovođenja SSP-a (nakon što stupi na snagu) predstavlja krupan zadatak, a u periodu do toga treba se koncentrisati na sprovođenje Privremenog sporazuma koji je na snazi od početka ove godine. Primjer Hrvatske pokazuje da sprovođenje reformi i ispunjavanje kriterijuma predstavlja jedini put prema članstvu. Napredak svake zemlje procjenjuje se pojedinačno, na osnovu vlastitih zasluga, pa brzina približavanja Uniji zavisi od napretka na vlastitom terenu. Stoga je i evropska perspektiva Crne Gore u njezinim rukama, a ključ ostvarivanja te perspektive je sprovođenje reformi, usvajanje evropskih standarda i zakona i razvoj ljudskih potencijala koji razmišljaju evropski i shvataju da se u Evropu kreće promjenama na vlastitom terenu.

je pretpostavka za uspješno sprovođenje zakona i osiguravanje da se preuzete obveze na što efikasniji način mogu primijeniti. Harmonizacija zakonodavstva, dakle, teče uporedno s izgradnjom i prilagođavanjem institucionalne infrastrukture strukturama EU. Prvi korak u izgradnji sopstvenih kapaciteta bio je usmjeren na izgradnju ljudskih potencijala. U izgradnji institucionalnih kapaciteta, u velikoj su mjeri pomogli projekti koji su se realizovali kroz CARDS, a kasnije PHARE, te u novije vrijeme IPA program.

● Što preporučujete Crnoj Gori?

U ovom početnom razdoblju treba nastojati što je moguće više raditi na obrazovanju stručnjaka koji će biti u stanju nositi se sa izazovima koje donosi proces integracije. Dalje, prednost zemlje koja kasnije ulazi u ovaj proces je mogućnost učenja od drugih zemalja koje su taj put prošle ranije. To svakako treba iskoristiti i preuzimati najbolju praksu te nastojati ne ponavljati tuđe pogreške.

● U čemu se razlikuju pregovori o SSP-u od pregovora o članstvu?

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) usmjeren je na manje, ograničeno područje *acquis*-a, dok je predmet pregovora o punopravnom članstvu cjelokupan *acquis* podijeljen u 35 poglavlja. Tre-

ba naglasiti da je u jednom i drugom slučaju termin "pregovori" pogrešno odabran budući da je riječ isključivo o dogovaranju načina i modaliteta usvajanja *acquis*-a koji je obavezan za sve članice EU. Zemlja koja učestvuje u pregovorima nema mogućnosti mijenjati uslove koje postavlja Unija, već može dogovoriti određene odgode ili izuzeća, tranzicijska razdoblja za sprovođenje. Pregovori o SSP-u usmjereni su na ugovaranje tranzicijskih razdoblja u liberalizaciji trgovine industrijskim i poljoprivrednim proizvodima dok je prioritetno područje harmonizacije zakonodavstva samo *acquis* unutrašnjeg tržišta.

● A pregovori o članstvu?

U tim pregovorima usklađivanje zakonodavstva se postupno proširuje na svih 35 poglavlja *acquis*-a Unije. Rezultat pregovora o punopravnom članstvu su prelazna razdoblja koja se odobravaju za primjenu zakonodavstva EU, određene zaštitne klauzule ili derogacije, ali ne i potpuno isključivanje od obaveze usvajanja *acquis*-a. Proces pregovaranja se stalno dograđuje, pa su za zemlje procesa stabilizacije i pridruživanja uvedene i neke nove metode koje ranije nijesu postojale. Riječ je o kriterijumima (benchmarks) koje treba dostići (ukoliko to EK ocijeni potrebnim) kako bi zemlja kandidatkinja

mogla otvoriti, a ne samo zatvoriti određeno poglavlje.

● Koji su to kriterijumi?

Najčešće je riječ o izradi akcionih planova ili strategija, programa restrukturiranja određenih grana, izgradnja administrativnih kapaciteta... To pokazuje da je u ovom procesu teško moguće striktno se držati rokova jer ih je teško unaprijed planirati. Istovremeno, ukazuje se i na činjenicu da je o tome potrebno voditi računa prilikom komuniciranja čitavog procesa široj javnosti pred koju ne treba postaviti previsoka i ponekad teško ostvariva očekivanja.

● Kako ocjenjujete evropsku perspektivu zapadnog Balkana?

Ona sve više postaje realnost. Potpisivanjem Reformskog ugovora u Lisabonu riješeno je pitanje institucionalne sposobnosti Unije da primi nove članice. Proces stabilizacije i pridruživanja i dalje ostaje glavni okvir za integraciju regije u EU. U posljednje vrijeme učinjen je vidljiv pomak u uspostavljanju institucionalnih veza EU sa zemljama regije, uključujući Crnu Goru. Slovenačko predsjedanje daje veliki prioritet politici Unije prema zapadnom Balkanu što je takođe vrlo dobro za regiju. Uslovnost, konsolidacija i komunikacija i dalje su tri ključne poruke strategije EU prema regiji.

Međutim, ono što je za svaku zemlju pojedinačno najvažnije jeste ispunjavanje kriterijuma za članstvo te ubrzavanje i efikasno sprovođenje reformi jer je to jedini način stvarnog približavanja Evropi. Rješavanje pitanja Kosova svakako je bitna pretpostavka za uspostavljanje trajne stabilnosti u regiji i tu će biti potrebno puno razumijevanja i diplomatske zrelosti. U svakom slučaju, optimista sam kada je riječ o evropskim perspektivama regije uz pretpostavku da se reforme ne usporavaju i kriterijumi poštuju.

Paula PETRIČEVIĆ

DA LI CRNOGORSKA VLAST SVAĐOM SA EVROPSKIM PARLAMENTARCIMA
UGROŽAVA POZICIJU CRNE GORE U BRISELU

Teatar apsurda

Kao što već skoro dvije decenije "maestralno" svađaju opozicione prvake u Crnoj Gori zadržavajući, između ostalog, i tako apsolutnu dominaciju na domaćem terenu, čelnici Demokratske partije socijalista (DPS) su uspjeli da unesu razdor i među članovima Delegacije za jugoistočnu Evropu Evropskog parlamenta (EP). Prepucavanja i nadgornjavanja iz Podgorice, iako neka često mirišu na jeftini teatar apsurd, prenijeli su i u Strazbur i Brisel. Ostaje pitanje što se konačno time postiže. Da li se pozicija Crne Gore u očima Brisela podiže ili urušava, da li je vlast u Podgorici spremna da se suoči sa izazovima od čijeg rješavanja zavisi evropska budućnost Crne Gore, ili je ipak, kada se sve sabere i oduzme, jedini cilj vrijedan upotrebe svih mogućih sredstava zadržavanje pozicija moći? Da li je Podgorica počela da stvara neprijatelje od potencijalnih prijatelja Crne Gore, i da li je "stavljanje pod tepih" očiglednih razornih mana crnogorske svakodnevice put prema članstvu u EU. Jednostavnije, dokle se stiže farbanjem stvarnosti i kuda ide Crna Gora ako njena vlast troši energiju da čuva lik i djelo šefa vladajuće stranke, a ne na kreiranje ambijenta za uspostavljanje reda i poretka i istinskih evropskih vrijednosti. Koliko se isplati "svađati" se sa jednom od tri najvažnije institucije EU, makar i ako su neke ocjene iz decembarske Rezolucije EP bile preslobodne. Ili se možda samo brani nacionalno dostojanstvo? No, ponovo ostaje dilema da li je ono srozano zato što je većina evropskih parlamentaraca glasala za Rezoluciju u kojoj piše da istrage o organizovanom kriminalu u Italiji mogu rezultirati nalogom za hapšenje. Ako je srozano, da li je to učinio EP ili sama Crna Gora čiji je bivši premijer tokom devedesetih dozvolio sebi da ima kontakte sa ljudima sa potjernica.

Sva ova pitanja su nametnuta nakon što je iznenada sredinom januara u Podgoricu doputovao izvijestilac EP za Crnu Goru **Marcello Vernola** kako bi obavijestio javnost da će pokušati da privoli evropske poslanike da odbace ranije navode EP o mogućem hapšenju crnogorskih političara

Marcello Vernola i Miodrag Vuković

zbog šverca cigareta.

Vernola, poslanik Force bivšeg italijanskog premijera **Silvia Berlusconi**, paragraf 7 decembarske rezolucije EP o Crnoj Gori u kojem se ovdašnje vlasti pozivaju na saradnju sa italijanskim pravosuđem i pominje "međunarodni nalog za hapšenje", je nazvao neosnovanim.

Da li se pozicija Crne Gore u očima Brisela podiže ili urušava, da li je vlast u Podgorici spremna da se suoči sa izazovima od čijeg rješavanja zavisi evropska budućnost Crne Gore, ili je ipak, kada se sve sabere i oduzme, jedini cilj vrijedan upotrebe svih mogućih sredstava zadržavanje pozicija moći

Vernola je na konferenciji za novinare sa šefom spoljnopolitičkog odbora crnogorskog parlamenta **Miodragom Vukovićem** rekao da nema takve potjernice, kao i da je crnogorsko tužilaštvo nudilo pomoć italijanskim kolegama koji za mafijaško udruživanje i organizovani kriminal sumnjaju nekoliko državljana Crne Gore, među kojima i bivšeg premijera i predsjednika DPS-a **Mila Đukanovića**. Najavio je i da će EP usvojiti "odluku o grešci" u svom sljedećem izvještaju o tome kako Crna Gora primjenjuje Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju i odbaciti paragraf 7 nakon što on poslanicima u Strazburu predstavi dokaze pribavljene ličnom "istragom".

Istog dana se suočio i sa tvrdnjama njegove šefice i predsjednice Delegacije za jugoistočnu Evropu **Doris Pack** i potpredsjednikom **Hannesom Swobodom** koji su istakli da ne znaju da je Vernola otišao u Crnu Goru i da tamo može govoriti samo u svoje ime, a ne u ime EP.

"On je na odboru glasao za promijenjenu rezoluciju (sa paragrafom 7), a potom

je na njega ambasada Crne Gore vršila pritisak pa je promijenio mišljenje. To je njegova stvar, ali morate biti ozbiljni. Lobiranje ambasade je legitimno, nemam ništa protiv toga, ali on treba da bude ozbiljan", bile su riječi Hannesa Swobode.

Vernola je, nakon što je kritikovao svoje kolege Swobodu i **Jelka Kacina** što se

miješaju u unutarcnogorska politička pitanja, uzvratilo kako je u Podgoricu došao zvanično da bi predstavio Rezoluciju EP (pošto nije mogao doći u decembru). To isto kaže i njegov domaćin Miodrag Vuković.

"Komunikacija je išla vrlo zvanično, nije to moja privatna ujdurma", tvrdio je Vuković.

Za sada, stvari stoje ovako: Crna Gora želi u Evropsku uniju. Da bi to i ostvarila, mora pokazati da želi da se mijenja na bolje i mora ostvariti makar neke vidljive rezultate. Takođe, Vlada uporno insistira da ne želi da bude tretirana kao dio paketa sa ostalim zemljama regiona (Srbija, BiH...), već da se sve zemlje nagrađuju prema sopstvenim dostignućima, a to znači da ne treba da čeka ostale ukoliko ispunjava elementarne uslove za članstvo. Do tog cilja, pod uslovom da istinski reformiše sistem, može doći samo ako ima moćne prijatelje u evropskim centrima. Da li je to Marcello Vernola?

N. RUDOVIĆ

SLOVENIJA PREDSTAVILA "ZAHTJEVAN" PROGRAM TOKOM SVOG PREDSEDAVANJA EU

Balkan na vrhu liste

Efikasno sprovođenje procesa ratifikacije novog Reformskog ugovora EU, napredak u pravcu ispunjavanja ambicioznih energetske i klimatskih ciljeva i stabilizacija regiona zapadnog Balkana kroz perspektivu pristupanja EU, su na samom vrhu liste prioriteta Slovenije, države koja je 1. januara 2008. godine preuzela šestomesečno vodstvo nad zajednicom 27 zemalja.

Vlada Republike Slovenije i Evropska komisija su se sastale u Brdu kod Kranja 8. januara na tradicionalnom susretu kojim se obilježava početak svakog predsjedništva EU. Tom prilikom su razgovarali o ključnim izazovima sa kojima se EU suočava u prvoj polovini 2008. godine.

Prema riječima slovenačkog premijera **Janeza Janše**, Slovenija će se tokom svog mandata truditi da efikasno sprovede proces ratifikacije nedavno potpisanog Lisabonskog ugovora kako bi Sporazum stupio na snagu do 9. januara 2009. godine, pred izbore za Evropski parlament. Janša je pozvao države članice da pažljivo odaberu metod ratifikacije s obzirom na to da neke od zemalja, uključujući i Portugal koji je predao Sloveniji mjesto predsjedavajućeg 1. januara, još uvijek razmatraju mogućnost održavanja potencijalno rizičnih referenduma.

"Evropa je veoma blisko povezana i moramo se uvijek zapitati kako događaji u jednoj zemlji utiču na druge zemlje", rekao je Janša i pozvao vlade da

uključujući i detalje o podjeli obaveza među državama članicama u pogledu smanjenja emisije štetnih gasova i povećanje udjela obnovljive energije.

"To će vjerovatno biti najteži zadatak za Sloveniju kao predsjedavajućeg... Pred nama su komplikovani

Janša je pozvao države članice da pažljivo odaberu metod ratifikacije Reformskog ugovora s obzirom na to da neke od zemalja, uključujući i Portugal koji je predao Sloveniji mjesto predsjedavajućeg 1. januara, još razmatraju mogućnost održavanja potencijalno rizičnih referenduma

pregovori koji moraju biti obavljani u relativno kratkom vremenskom roku – od predstavljanja prijedloga Evropske komisije 23. januara do sastanka

Evropskog savjeta u martu" rekao je Janša.

Slovenački premijer je naglasio da će njegova zemlja raditi na potpunoj primjeni ciljeva za posljednji trogodišnji period evropske Lisabonske strategije

za rast i zapošljavanje, ali je upozorio da će ekonomska situacija unutar EU vjerovatno biti teža u 2008. godini no u 2007. godini. Ovo je posljedica problema na finansijskim tržištima izazvanim krizom u Sjedinjenim američkim državama prethodnog ljeta.

"Bilo bi nerealno ne pripremiti se za određene probleme s obzirom na situaciju na finansijskom tržištu, na situaciju vezanu za rast cijena hrane i goriva, te posljedice koje to ima po nacionalne ekonomije članica EU", rekao je on, dodajući da namjerava da se pozabavi pitanjem finansijskih tržišta na proljećnom samitu, kao i "...mjera- ma koje je neophodno usvojiti nakon krize kako bi se takve situacije spriječile u budućnosti".

U oblasti spoljne politike, budućnost zapadnog Balkana je jedan od prioriteta. Slovenija je ponovila svoju posvećenost integraciji ovog regiona u EU.

"Moramo pronaći rješenja koja bi stabilizovala region na duži rok", rekao

je Janša.

Ministar spoljnih poslova Slovenije **Dimitrij Rupel** je izjavio da vjeruje da bi Srbija morala potpisati pretpristupni sporazum što je prije moguće. Evropska komisija i druge članice EU se, međutim, protive potpisivanju bilo kakvog sporazuma sa Srbijom dok Srbija ne potvrdi punu saradnju sa Međunarodnim tribunalom za ratne zločine u Hagu i ne preda osumnjičene za ratne zločine, poput **Ratka Mladića**, koga sud traži po optužnici za genocid.

N.R.-V.Š.

U oblasti spoljne politike, budućnost zapadnog Balkana je jedan od prioriteta. Slovenija je ponovila svoju posvećenost integraciji ovog regiona u EU

"...uzmu u obzir širu sliku, ne samo pitanja od važnosti za njihove zemlje već i probleme od značaja za čitavu Evropu".

Slovenija će takođe usko sarađivati sa Evropskom komisijom kako bi zao- kružila energetsko-klimatski paket mjera,

Stari Bergman i nova Evropa

Piše: Brano Mandić

Jedna fotografija

Mjesec objave predsjedničkih izbora prošao je u znaku decidne odluke da konačno, nadomak četvrte decenije ovozemaljskog bitka, okušam sreću sa sređivanjem stana. Obzirom na intimnu, više puta posvjedočenu proevropsku orijentaciju (može se reći da razgovarate sa briselskim fanatikom, huliganom, skinheadsom Partnerstava za mir), naravno da se nijesam upecao na neke dalekoistočne stambene vradžbine tipa *feng shui*-a.

Ako sam već odlučio da ostatak podstanarisanja ne provedem kao "balkanišen švajn", nego naoružan usisivačem i soundtrack-om ghostbuters-a krenem u obračun sa duhovima kvaziboemske balkanske prošlosti oličene u samačkom haosu jednog blokopetičkog kvadra, onda sam tom poslu morao pristupi proevropski. Nešto poput pozitivne kampanje gos'n **Andrije Mandića**.

Tako nije za čuditi se što mi je jednog jutra na blistavim kuhinjskim vratima osvanuo portret **Ingmana Bergmana**, i to ne samo kao mali crno-bijeli omaž evropskoj kinematografiji.

Izbori zasigurno neće imati istorijsko pakovanje poput onih u Srbiji, ali će pogurati jedan regionalni proces: ukрупnjavanje političkih blokova i u Crnoj Gori

Govorim o portretu umjetnika u mladosti, kao tridesetogodišnjaka. Pije kafu i nosi beretku, konačno mladi Bergman, u novinama obično prikazan kao vremešni vrač. Novi ugao gledanja na njega, nekako se poklopio sa svježim političkim burleskama. Evropski političari u novom svjetlu kakvom ih do sada niko nije vidio, makar ne oni bez

satelitske antene. Počelo je prepucavanjem strazburških veleposlanika u crnogorskim novinama (kojima se, inače, vrlo efikasno čiste prozori!). Negiraju, miniraju, podcjenjuju each other. Nego, krenimo redom, sa visoko teorijskog stanovišta.

Dva Brisela

"Ljudi treba da shvate da postoje dva Brisela, jedan administrativno-činovnički, bez suptilnog odnosa prema određenoj sredini, koji na nivou rekla-kazala izvora daje jednu metalno hladnu informaciju; a

misle tako".

Ne, nije **Jacques Derrida**, to je nadahnuti solilokvij šefa poslaničkog kluba DPS-a **Miodraga Miška Vukovića**. Dakle, postoje dva Brisela, a saradnja sa jednim je lakša i tješnja. To se zove (lo)biranje. (Lo)biraš partnera koji ti više odgovara za sopstvene ciljeve. Imaš dva poslanika čija se prezimena skoro pa rimuju – **Hannesa Swobodu** i **Marcella Vernolu**. Opozicija bira prvog, vlast bira drugog. Swoboda na svom sajtu ima naslovnu stranu nezavisnog dnevnika "Vijesti", Vernola neprivatizovane "Pobjede". Polako iščezava mit o koherentnoj političkoj sili EU. Jedino ostaje neokrnljen kao fikcija predsjedničke kampanje što je na pomolu.

Tu neće biti dileme ko laže: Kada Vernola objavi da je došao u zvaničnu posjetu, ili **Doris Pack** kada tvrdi da je došao privatno. Neće se pominjati ni blamaža Evropskog parlamenta koji u paragrafu 7 pominje istragu koja je već završena. Ni drskost izvjestioca Vernole koji dođe da to objavi usred Podgorice poslije šest mjeseci, nadahnut kao da je

otkrio u kojem manastiru se krije **Karadžić**. Italijanov nastup je bio cirkus. Dobio je ulogu neobaviještenog pajaca koji maše papirima. Vila Gorica je postala šatra za iluzionističku predstavu. Trik je bio sljedeći: "Reći ću vam nešto što već znate, ali toliko pečatno, da se vi toga ne dosjetite i moju vijest prihvatite kao novost". Na to se upecalo nekoliko medija među kojima i nekoliko onih finansiranih od novca poreskih obveznika. Kao naravoučenije dolazi sumorna istina – politika se svuda vodi po istim pravilima.

S jedne strane, demistifikacija evropske politike je blagotvoran proces. S druge strane, lokalni politički šerifi bi mogli da ga iskoriste da bagatelišu odluke i političku volju naših krunskih partnera. A njihova volja je Rezolucija Evropskog parlamenta o Crnoj Gori. I paragraf 7 u njoj, priznali ga na predsjedništvu Demokratske partije socijalista (DPS) ili ne.

Tri sombrero

Predsjedništvo DPS-a je riješilo da na izbore ide sa starim, dobrim, provjerenim **Filipom Vujanovićem**, kandidatom raskošnog gubitničkog potencijala, što bi trebalo da radije opoziciju – da je ima. Ali, Andrija Mandić, veliki Srbin i domobran, prije će da zaboravi sve što je za dvadeset godina njegovom narodu uradio mrski DPS, no neće zaboraviti što **Medojević**, njegov kolega iz opozicije, nije ispao od riječi na temu Ustava. Tako principjelan, kako to samo mogu biti ljudi koje ne interesuje vlast i društvena promjena, Mandić će da mobilize svoje potencijale seoskog hajkača i okupiće sve ono pačeničko u Crnoj Gori što misli da mu interese može zastupati neki čova proglašen za četničkog vojvodu. S druge strane,

učinjeno – benigni Vujanovićev lik, njegova trodonski zamišljena pojava i čežnjiva zblanutost nad svim prljavštinama ovog svijeta, učiniće da ga sve tetke zemaljskog šara okarakterišu kao dobrog momka. Između Mandića (vatrenog) i Vujanovića (vodenog), Medojević može da bira – hoće li da izgori ili se utopi. Jadni Medo, ostaje mu samo da se sprda u kampanji i slaže sa svim što njegovi protivnici budu govorili, jer shvatiti Mandića kao opozicionog lidera jednako je smiješno kao tvrditi da Vujanović

Shvatiti Mandića kao opozicionog lidera jednako je smiješno kao tvrditi da Vujanović predstavlja neku vlast

predstavlja neku vlast.

Retorika Pokreta za promjene (PzP) dočim ima svoj vijek trajanja i Medojević zna da bi izbori mogli biti posljednja šansa da napusti zvanje vječitog talenta, posebno što mu je DPS ponudio politički dosadnog protivnika, gnjavatora ceremonije i floskulaša bez granica – doduše, dosadašnjeg predsjednika države.

Izbori zasigurno neće imati istorijsko pakovanje poput onih u Srbiji, ali će pogurati jedan regional-

ni proces: ukрупnjavanje političkih blokova i u Crnoj Gori. Sve one stranke na ivici cenzusa koje se nijesu drznule da ponude predsjednički prijedlog, izbjegle su šansu da izmjere svoj rejting, ali su i prepustile svoje glasače tuđinskim kampanjama. Sve će to biti pomalo dosadno bez primabalerina ovdašnjeg biznisa i politike na bilbordima. Naprotiv, **Đukanović** je izabrao perverznu ulogu šefa izbornog štaba što je lukav način da budete prisutni u izborima kao demijurg iz sjenke. On traži podršku svojoj organizacionoj umješnosti i kandidatu koji će se bespogovorno pridržavati njegovih instrukcija kao šefa kampanje, a onda i šefa partije.

Njegov povratak na premijersko mjesto je već objavljen kao žrtvovanje na oltaru domovine i to je vijest nad kojom analitičari bale mnogo više nego nad odabirom budućeg predsjednika koji treba da postrojava gardu i prima akreditivne diplomatskog predstavnika Ugande na prijestonom nam Cetinju.

Opet se katarza očekuje od Primusa, a politička pozornost nacićana na poteze jednog milionera kome novac nije važan koliko zov

otadžbine. Patriotizam tako dobija novu dimenziju, znači bjekstvo iz biznisa, odricanje od ovozemaljskih blagodeti zarad opšteg boljitka članova i simpatizera. DPS prestaje da bude stranka, postaje vox populi, mentalitetska mjera stvarnosti u kojoj nema otpora, svijesti i žurbe. Hoće li dostojni šef biti na čelu izbornog štaba ili Vlade, zar je to uopšte nekome bitno?

Autor je novinar dnevnog lista "Vijesti"

STRANE DIREKTNE INVESTICIJE U FUNKCIJI SMANJENJA SPOLJNOTRGOVINSKOG DEFICITA

Piše: dr Jelena Žugić

Dodatna liberalizacija između tržišta Crne Gore i Evropske unije na osnovu Privremenog Sporazuma o trgovini i srodnim pitanjima sa EU, kako sada stvari stoje, neće uticati na povećanje konkurentnosti niti na porast crnogorskog izvoza na tržištu 27 država.

Primjera radi, u drvnoj industriji (koja ima potencijala za izvoz) najvažnije izvozne stavke su prosto obrađeno drvo ili neobrađeno drvo. U tom smislu, izvoz Crne Gore podsjeća na izvoz karakterističan za zemlje "trećeg svijeta"

Jedan od razloga za to je slaba domaća baza, budući da Crna Gora ima veoma nisku proizvodnu diverzifikaciju što njenu privredu čini ranjivom i predstavlja joj dugoročan problem. Crna Gora izvozi u većim količinama svega tri proizvoda i to aluminijum, gvožđe i čelik, i sva tri su pod velikim uticajem međunarodnih kretanja.

Oko 70% našeg izvoza odnosi se na svega tri zemlje – Srbiju (koja nije članica EU), Italiju i Mađarsku, pa je visoka geografska koncentracija drugi kamen spoticanja crnogorskog izvoza. Većina ostalih proizvoda koje Crna Gora izvozi je na suviše niskom

Ako privredu ne učinimo konkurentnom, neće biti koristi od Sporazuma sa EU

nivou da bi predstavljala konkurenciju proizvodima iz EU. To bi moglo demotivisati domaće proizvođače da unaprijede svoj proizvod i postanu konkurentni prvo na domaćem, a onda i na EU tržištu, nakon što na osnovu Privremenog sporazuma Crna Gora dodatno otvori vrata kvalitetnim proizvodima iz članica Unije.

Primjera radi, u drvnoj industriji (koja ima potencijala za izvoz) najvažnije izvozne stavke su prosto obrađeno drvo ili neobrađeno drvo. Ovaj crnogorski izvozni proizvod je niskog stepena obrade, niske dodate vrijednosti i često je zasnovan na

koji to do sada nijesu uradili, kada se počnu suočavati sa evropskim neo-carinjenim proizvodom.

Tokom posljednjih godina, evidentna je veća stopa rasta uvoza roba od stope rasta izvoza Crne Gore, što rezultira porastom neravnoteže njenog spoljnotrgovinskog bilansa. Istina je da nam spoljnotrgovinska razmjena posljednjih deset godina bilježi negativan saldo, a glavni uzroci su prvenstveno bili posljedice tri ključna faktora – raspad SFRJ, rat u okruženju i sankcije međunarodne zajednice, tj. drastične redukcije ekonomskih veza sa inostranstvom. U ovom trenutku, suočavamo se sa problemima nedovoljne osposobljenosti domaće ekonomije da se nosi sa konkurentima na međunarodnom tržištu kao i sa preusmjeravanjem investicija na oblast usluga. Niska konkurentnost domaće privrede, odnosno nedovoljan kvalitet, cjenovna nekonkurentnost, izostanak standarda kvaliteta, rast kupovne moći stanovništva i usmjeravanje domaćih kapaciteta sa proizvodnih djelatnosti na oblast usluga, glavni su razlozi sve većeg uvoza roba u Crnu Goru.

Dodatno poražavajući podatak je da čak 2/3 crnogorskog uvoza čini uvoz prehrambenih proizvoda i pića, iako postoji potencijal da se domaćom proizvodnjom smanji ovaj procenat.

Za sada, nemamo dovoljno kvalitetne proizvode, nijesmo cjenovno

nedovoljno produktivnom korišćenju postojećih prirodnih resursa. U tom smislu, izvoz Crne Gore podsjeća na izvoz karakterističan za zemlje "trećeg svijeta".

Samo stupanje na snagu Privremenog sporazuma neće mnogo uticati na rast izvozne konkurentnosti, ukoliko Crna Gora u bliskoj budućnosti ne promijeni svoju izvoznu strategiju. Ona preduzeća koja su dosad ispunjavala odgovarajuće standarde, mogla su i do sada izvoziti na EU tržište na osnovu Autonomnih trgovinskih mjera koje je Brisel usvojio još 2000. godine, ali je pitanje kako će se ponašati oni proizvođači

konkurentni, nemamo potrebne standarde kvaliteta koje zahtijeva tržište EU i, što je možda najveći problem, nemamo dovoljno potrebnog znanja. Naša preduzeća sigurno imaju proizvode koje možemo ponuditi tržištu EU, ali prethodno moraju ispuniti niz uslova koje ovo tržište od njih traži.

Za smanjenje spoljnotrgovinskog deficita i povećanje kvaliteta proizvoda, ključnu ulogu mogle bi odigrati strane direktne investicije koje ulaze u Crnu Goru.

Strane direktne investicije imaju efekta i ekonomske opravdanosti samo ako vremenom povećaju obim spoljnotrgovinske razmjene, izvoznu konkurentnost zemlje, stopu zapošljenosti, a smanje deficit tekućeg računa i spoljnotrgovinski deficit.

Međutim, Crna Gora je svojevrsni ekonomski fenomen – što su impozantnije brojke o iznosima stranih direktnih investicija (FDI), to nam spoljnotrgovinski deficit rapidno raste (umjesto da se postepeno smanjuje!).

Tako su, prema podacima Age-

ncije za promociju stranih investicija (MIPA), strane direktne investicije u 2007. godini iznosile oko 650 miliona eura. Po prilivu direktnih stranih investicija, po glavi stanovnika i njihovom udjelu u društvenom bruto proizvodu, i u 2007. godini smo bili na prvom mjestu u Evropi.

Sa druge strane, spoljnotrgovinski deficit je u prvih devet mjeseci 2007. godine iznosio oko milijardu

eura, odnosno polovinu projekovanog GDP-a (2,004 milijarde) i bio najveći u Evropi.

Kada je riječ o stranim direktnim investicijama, ključno pitanje glasi – koliko su one efikasno iskorišćene i koliko je njihov doprinos ekonomskom razvoju Crne Gore?

Stranci najčešće ulažu u kupovinu crnogorskih nekretnina što (prema podacima Centralne banke Crne Gore) iznosi 57% ukupnog priliva stranih direktnih investicija. Praksa je pokazala da strancima koji najčešće kupuju dedovinu po Crnogorskom primorju, kupljeno zemljište ne služi da pokrenu proizvodnju ili uvedu nove proizvode, već u privatne svrhe. Takođe, ni našim ljudima koji su strancima prodali nekretnine za visoke svote novca, on ne služi da pokrenu proizvodnju, već im služi za ličnu potrošnju. To najbolje pokazuje da direktne strane investicije, koje predstavljaju razvojnu šansu crnogorskih kompanija i najbolji put dugoročnog povećanja proizvodnje, zapošljenosti i životnog standarda, nijesu dovoljno iskorišćene.

Zemlja kojoj strani kapital ne služi da proizvede robu koja će biti konkurentna prvo na domaćem a onda i na međunarodnom tržištu, mora biti uvozno zavisna i izvozno nekonkurentna.

Ukoliko u dogledno vrijeme ne napravi ozbiljnu strategiju privlačenja stranih direktnih investicija i ne stvori povoljan ambijent za stimulisanje naših ljudi za proizvodne djelatnosti (što bi zajedno dovelo do otvaranja novih radnih mjesta, povećanja konkurentnosti domaćih proizvoda i smanjenja spoljnotrgovinskog deficita), Crna Gora bi mogla doći u situaciju da ne osjeti prednosti koje sa sobom nosi primjena Privremenog sporazuma.

Autorka je profesorka na Fakultetu za poslovne studije "Montenegro business school" u Podgorici

Dodatno poražavajući podatak je da čak 2/3 crnogorskog uvoza čini uvoz prehrambenih proizvoda i pića, iako postoji potencijal da se domaćom proizvodnjom smanji ovaj procenat

TREBA DA IZVOZIMO HRANU, ALKOHOLNA PIĆA I VODU

Crnogorska preduzeća moraju početi ozbiljno razmišljati o intenzivnijoj trgovinskoj razmjeni sa zemljama EU. Da bi imali konkurentan izvoz, treba da se usko specijalizuju i stvore domaću bazu za onu grupu proizvoda koji bi mogli biti interesantni tržištu EU. Pored postojeće izvozne ponude, poljoprivredni proizvodi karakteristični za region (kao što su vino, pivo, žestoka alkoholna pića, sir, pršut i voda) mogu imati značajnije učešće u budućoj izvoznoj ponudi na EU tržište. To mora biti praćeno povećanjem kvaliteta proizvoda i plana proizvodnje za ova tržišta koji bi pratio i određeni sistem kvaliteta neophodan za ulazak na tržište EU. U budućem periodu, Crna Gora treba da uzme u obzir i mogućnosti ekspanzije u proizvodnji ribe i morskih plodova. Ta proizvodnja je u ovom trenutku mala, ali ima potencijala za dalji razvoj.

Pri tome se ne treba zavaravati da Crna Gora ima kapaciteta proizvoditi u onim količinama koje bi postale roba široke potrošnje na međunarodnom tržištu. Akcenat treba prvo staviti na one konkurentne proizvode koji će podmiriti nedostatke na domaćem tržištu, a usko specijalizovane robe izvoziti na tržište EU.

REZULTATI NAJNOVIJEG EUROBAROMETRA, ISTRAŽIVANJA JAVNOG MNJENJA KOJE JE SPROVELA EVROPSKA KOMISIJA

Dvije trećine građana EU vjeruje da je članstvo u Uniji korisno

Podrška članstvu u EU je rekordno visoka u odnosu na posljednju deceniju, pokazao je najnoviji Eurobarometar, istraživanje javnog mnjenja koje je sproveda Evropska komisija od 22. septembra do 3. novembra 2007.

Eurobarometar je utvrdio da 58% evropskih građana (procenat više nego početkom 2007.) podržava članstvo njihove zemlje u EU. Isti procenat (58%, -1) ispitanih vjeruje da sve u svemu njihova zemlja ima koristi od članstva u EU.

EU uživa najveću podršku u Luksemburgu (82%), Holandiji (79%),

EU uživa najveću podršku u Luksemburgu (82%), Holandiji (79%), Belgiji i Irskoj (74%), dok je najveći broj "opozicionara" zabilježen u onim članicama u kojima tradicionalno postoji sumnjičavost prema EU: Ujedinjenom Kraljevstvu (28%), Austriji (26%) i Finskoj (21%)

Belgiji i Irskoj (74%).

Procenat onih koji podržavaju članstvo u EU je znatno viši u svim državama članicama od broja ispitanika koji smatraju da je članstvo loša stvar. Najveći broj "opozicionara" zabilježen u onim članicama u kojima tradicionalno postoji sumnjičavost prema EU: Ujedinjenom Kraljevstvu (28%), Austriji (26%) i Finskoj (21%). Podrška pristupu EU je na veoma visokom nivou u Makedoniji (76% ispitanika ima pozitivan stav prema budućem članstvu), dok je taj procenat znatno niži u Turskoj (49%) i Hrvatskoj (35%).

Rezultati su uglavnom slični onima koji su dobijeni prilikom istraživanja u prvoj, polovini 2007, a promjene u stavovima pojedinih država članica su neznatne. Izuzetak su Grčka, Luksemburg i Francuska gdje je podrška EU porasla za 7–8% u prethodnih nekoliko mjeseci. Napredak je zabilježen i u Hrvatskoj gdje je podrška članstvu u EU porasla za 6% u odnosu na proljeće 2007.

Dvije trećine ispitanika (58%) vjeruje da je članstvo u EU korisno za njihovu zemlju, dok 29% smatra da njihova zemlja nema nikakve koristi od članstva.

Entuzijizam je najveći u Irskoj gdje 87% građana vjeruje da njihova zemlja ima koristi od članstva, a njihovo mišljenje dijeli i 83% Poljaka, 81% Litvanaca i 80% Estonaca i Grka. Na drugoj strani su Ujedinjeno kraljevstvo i Kipar, gdje samo 37% ispitanika vjeruje da njihova zemlja ima koristi od članstva u EU.

Što se tiče zemalja kandidata,

većina ispitanika u Hrvatskoj (47%) vjeruje da će članstvo u EU donijeti prednosti, dok je taj broj u Turskoj 51%, što je znatno manje od rezultata koji je zabilježen u prvom dijelu godine – 62%.

Generalno posmatrano, Eurobarometar je pokazao da je povjerenje u EU na prilično visokom nivou, posebno u poređenju sa nacionalnim institucijama. Povjerenje u EU ima 48% ispitanika, dok 36% smatra da supranacionalne institucije ne zaslužuju povjerenje. Sa druge strane, 59% ispitanika tvrdi da nema povjerenja u nacionalne vlade, dok 56% ne vjeruje parlamentu.

EU uživa povjerenje građana u većini država članica. Izuzetak su Ujedinjeno Kraljevstvo, gdje 53% nema povjerenja u EU, kao i Njemačka, Švedska i Finska, gdje EU uživa povjerenje oko 40% građana (a veći procenat je sumnjičav).

U Turskoj, kao i u Hrvatskoj, manji procenat ispitanika vjeruje EU (25% i 32%), dok oko 60% nema povjerenja. U Hrvatskoj je povjerenje u nacionalne institucije na jednako niskom nivou (20%), dok je broj onih koji vjeruju nacionalnim institucijama u Turskoj znatno veći: 64% ima povjerenja u vladu, 63% u parlament.

PESIMIZAM NA KIPRU

Preko 2/3 evropskih građana vjeruje da će naredna godina u pogledu ekonomske situacije biti makar ista (44%) ako ne i bolja (24%) od 2007, dok oko 1/4 vjeruje da će se stanje pogoršati.

Sve u svemu, ekonomska očekivanja su na približno istom nivou kao i u proljeće prethodne godine i samim tim znatno iznad rezultata zabilježenih u jesen 2006. kada je 20% građana očekivalo da će se ekonomsko stanje popraviti, dok je 30% vjerovalo da će situacija biti bolja.

Indeks ekonomskog optimizma je najviši u Rumuniji (+18%), zatim u Malti (+15%), Austriji i Poljskoj (14%). Najočigledniji negativan trend je zabilježen na Kipru (-44%) Mađarskoj (-40%), i nešto manje u češkoj i Portugaliji (-23%).

U poređenju sa prethodnim istraživanjem koje je realizovano u proljeće 2007, indeks ekonomskog optimizma bilježi veliki pad u Holandiji (-34%, trenutno -5%), kao i u Litvaniji (-24%, +2%) i Estoniji (-21%, trenutno -3%).

Porast povjerenja u ekonomiju, u poređenju sa pesimizmom primjetnim u proljeće 2007, zapažen je u Luksemburgu (sa -25% na -4%), Grčkoj (sa -36% na -17%) i Hrvatskoj (-18% na -1%).

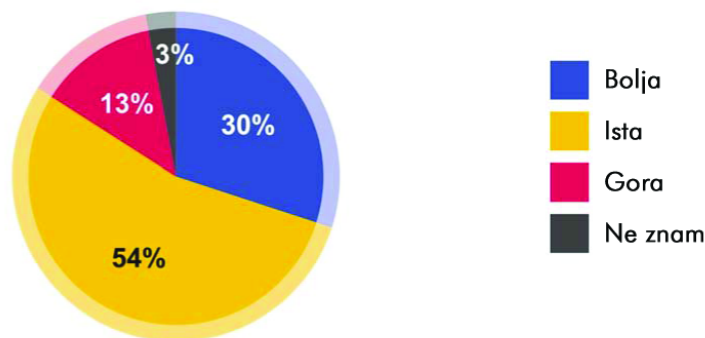
Samo je u Makedoniji povjerenje u EU veoma izraženo (63%) i gotovo dvostruko veće od povjerenja u nacionalnu vladu (36%) i parlament (23%).

Građani Rumunije, Belgije i Slovenije imaju znatno povjerenje u institucije EU (preko 65%), a slično je i u Estoniji gdje isti broj građana (67%) ima povjerenja u EU i vladu. Razlika je najupečatljivija u Poljskoj gdje 62% ima povjerenja u EU, dok vlada uživa povjerenje samo 17% a parlament 10% građana.

Po Eurobarometru, 48% evropskih građana smatra da je njihova nacionalna ekonomija u dobrom stanju (pad od 4% u odnosu na proljeće 2007.). Procenat ispitanika koji smatraju da će se ekonomska situacija u njihovoj zemlji popraviti u narednih 12 mjeseci je od proljeća opao za 4% (na 24%), dok je procenat onih koji vjeruju da će situacija ostati ista porastao na 44% (+6).

Samo 30% vjeruje da će se njihov život uopšte popraviti tokom naredne

Što očekujete od narednih dvanaest mjeseci: hoće li situacija biti bolja, gora ili ista u pogledu kvaliteta života uopšte?

godine (-7%), što je najniži postotak od 1995.

Vjeruje se da je tako nizak nivo rezultat razvoja tokom prethodnog dijela

Što se tiče zemalja kandidata, većina ispitanika u Hrvatskoj (47%) vjeruje da će članstvo u EU donijeti prednosti, dok je taj broj u Turskoj 51%, što je znatno manje od rezultata koji je zabilježen u prvom dijelu godine – 62%

godine (kada su rezultati bili rekordno visoki), a ne nekog posebnog nezadovoljstva trenutnom situacijom.

U isto vrijeme, primijećena je za-

brinutost zbog rasta cijena (28%, +8), iako se zabrinutost zbog nezapošlenosti smanjuje (27%, -7).

Što se tiče institucija EU, 55% (-1) izražava povjerenje u Evropski parlament i 50% (-2) ima povjerenja u Komisiju. Uprkos blagom padu povjerenja, rezultati su i dalje iznad zabilježenih tokom 2006.

Izuzetak od pozitivnog trenda je povjerenje u EU uopšte, koje je opalo za 9% na 48% ispitanika.

U kontekstu sličnih rezultata u odnosu na nacionalne vlade i parlamente, čini se da je takav razvoj više posljedica povjerenja građana u institu-

cije uopšte, nego u EU posebno.

Samo mali broj ispitanika vjeruje da će se njihov životni standard pogoršati, iako je pad optimizma najupečatljiviji u odnosu na ranije istraživanje (prvi mjeseci 2007.).

Najveći broj ispitanika smatra da neće biti znatnijih promjena životnog standarda u narednih 12 mjeseci: 54% građana Evrope vjeruje da će kvalitet njihovog života ostati isti, 30% očekuje da će uslovi života popraviti, dok 13% smatra da će biti gori.

Najviše optimizma zabilježeno je u Švedskoj (+38%) i Danskoj (+33%). Španija, Irska (+29) kao i Rumunija (+28) imaju indeks optimizma za preko 10% viši od evropskog prosjeka. Negativni rezultati indeksa ličnog optimizma zabilježeni su samo u tri države i to u Mađarskoj (-22), Češkoj (-5) i Portugaliji (-1).

Pad indeksa optimizma je primjetan u gotovo svim zemljama u odnosu na proljeće 2007. Najveći pad je zabilježen u Litvaniji (-22, na samo 13%), Sloveniji (sa 27% na 6%), Letoniji (sa 40% na 21%) i Kipru (sa 22% na 4%). Mlađi ispitanici gledaju sa više optimizma na budućnost nego njihovi stariji sugrađani.

V.Š. – N.R.

LITVANC I POLJACI OČEKUJU JOŠ VEĆU ZAPOŠLJENOST

Briga zbog inflacije nastavlja da raste, dok je zabrinutost zbog nezapošlenosti u opadanju. Većina evropskih građana vjeruje da će stopa zapošlenosti ostati otprilike ista (43%), dok jednak broj ispitanika smatra da će situacija na tom polju biti bolja – ili gora (26%, -25%).

Najviše optimizma u pogledu zapošlenosti je zabilježeno u Litvaniji (+35%), zatim u Poljskoj (+26%), švedskoj (+23%) i Holandiji (+20%). Na samom dnu indeksa su Mađarska (-44%) i Kipar (-33%), kao i Portugalija (-27%) i Irska (-23%).

Od ispitanika je traženo da navedu dva najvažnija problema sa kojima se njihova zemlja trenutno suočava. Rezultati su uglavnom slični onima iz proljeća 2007, uz nekoliko izuzetaka: problem inflacije dobija na značaju uz porast cijena kao najveći problem što ističu 26% ispitanika.

Osim ekonomskih pitanja, primjetna je i zabrinutost zbog kriminala, a 24% ispitanika to navodi kao glavni problem. Razlika između rezultata u eurozoni i ostalim članicama EU je zanemarljiva. Izuzetak je problem nezapošlenosti (koji ističe 32% ispitanika, dok je evropski prosjek 27%) i zdravstvo (koje je problematično za samo 14% ispitanika u Eurozoni, u poređenju sa prosjekom od 21%).

U poređenju sa ostalim članicama EU, istaknut je pad brige zbog nezapošlenosti u Švedskoj i Finskoj (sa 53% na 20% i sa 37% na 19%), dok je gotovo polovina ispitanika u Poljskoj zabrinuta zbog stanja u zdravstvu (49%). U Francuskoj su građani manje preokupirani nezapošlenošću (pad sa 52% na 38%), ali zato sve više njih ističe probleme u sistemu penzijskog osiguranja (20%).

LJUBIŠA PEROVIĆ, DIREKTOR KANCELARIJE ZA ODRŽIVI RAZVOJ VLADE CRNE GORE

Imamo strategiju, ali nemamo kritičnu masu

Priлично je jasno da stanje u pojedinim sektorima nije u skladu sa principima održivog razvoja. Takođe, i da, i pored svih najviših dokumenata i političkih odluka, još ne postoji kritična masa u javnosti o ozbiljnosti i važnosti ovog pitanja. Zato predstoji ozbiljan napor da se to promijeni, jer vremena nema na pretek. Naprotiv, ocijenio je **Ljubiša Perović**, direktor Vlade kancelarije za održivi razvoj.

Perović je za *Evropski puls* kazao da koncept održivog razvoja predstavlja veoma važan aspekt evropske integracije Crne Gore i jedan od suštinskih uslova njenog uspješnog razvoja.

"Crna Gora je još 1991. godine donijela odluku da bude ekološka država. Tada je možda bilo više mogućnosti i prostora za izbor. Međutim, tajming je bio očigledno loš. Dobro je da je posljednjih godina Crna Gora smogla snage da ponovo obnovi, osnaži i vrati na svjetlo dana ovu ideju u okviru šireg principa održivog razvoja", naglasio je Perović.

On je rekao da Crna Gora realno ima sve argumente za ovakvu vrstu razvoja, "pa je, prema tome, koncept održivog razvoja superiorno rješenje za budućnost Crne Gore".

"Ako se ovako bude razvijala, Crna Gora može dati i svoj mali, ali značajan,

koji joj daju pravo na to: ima Strategiju održivog razvoja, kao i Savjet za održivi razvoj", smatra Perović.

On, međutim, ističe da "i pored ovako utvrđenog izbora, aktuelni trend 'na terenu' nije dobar, na šta ukazuje i dokumenat Drugi pregled stanja životne sredine UN Ekonomske Komisije za Evropu, koji je usvojen od strane Vlade i nedavno predstavljen javnosti".

"On govori i o problemu odnosa postavljenih ciljeva i njihovog sprovođenja, između ostalog i stavom da 'u Crnoj Gori postoji veliki broj strategija,

nalnog Savjeta za održivi razvoj koordinira saradnju svih aktera – vladinih organizacija, naučnih institucija, lokalne uprave, nevladinog i poslovnog sektora, i da podstakne međunarodnu saradnju u oblasti održivog razvoja.

"Danas je prioritet Kancelarije reforma Savjeta i čitavog sistema održivog razvoja, koji sam mora da bude održiv i efikasan da bi mogao da se nosi sa ovako ozbiljnim zadacima i temama. Naime, sjednice Savjeta održane prošle godine na kojima su razmatrane važne teme Strategije energetike i Prostornog plana pokazale su jasne konstrukcione greške u ovom sistemu. Mi iskreno vjerujemo da će polemika i varnice koje su proistekle u odnosima Vlade i međunarodnih organizacija i domaćih NVO doprinijeti da iz toga izađe kvalitetniji i harmoničniji odnos. Već neki prvi ovogodišnji znaci ukazuju na to", naglašava Perović.

On napominje da je Kancelarija uspostavila dobru početnu saradnju sa Evropskom komisijom (EK) i da veoma uvažava stručnu, materijalnu i političku podršku koju EK pruža konceptu održivog razvoja.

"U tom kontekstu smatramo veoma relevantnim stavove EK koji se odnose na razvoj sektora obnovljive energije, te povećanje efikasnosti energetske potrošnje. Imajući u vidu globalni karakter tema održivog razvoja kao i jasne integrativne ciljeve Crne Gore, sljedećih mjeseci jedna od važnih tema Kancelarije biće uspostavljanje kontakata sa novim i jačanje saradnje sa postojećim partnerima iz oblasti održivog razvoja", najavljuje Perović.

On ističe da Crnu Goru na put održivog razvoja obavezuje Ustav, ali prije svega i odgovornost i prema sadašnjoj i prema budućim generacijama.

"Osnovni princip sadržan u temeljima koncepta i filozofije održivog razvoja je 'ovu planetu smo pozajmili od naših potomaka'", kaže Perović.

Mi iskreno vjerujemo da će polemika i varnice koje su proistekle u odnosima Vlade i međunarodnih organizacija i domaćih NVO doprinijeti da iz toga izađe kvalitetniji i harmoničniji odnos. Već neki prvi ovogodišnji znaci ukazuju na to

doprinos globalnom rješavanju pitanja održivog razvoja, čijih principa nepoštovanje pokazuje već zabrinjavajuće fenomene. S obzirom da su teme održivog razvoja prioriteta za EU, Crna Gora ovdje ima veliku mogućnost da dobije podršku za svoje pravilne izbore, kao i da stekne određenu individualnost i konkurentnu prednost u daljem procesu integracije. Pri tome, Crna Gora ima uslove da bude nosilac regionalnog pristupa zato što već ima neke elemente

ali nažalost nedostaje njihova implementacija. Takođe, veoma je indikativan bio i zastoj u radu Kancelarije, odnosno čitavog sistema za održivi razvoj u najvećem dijelu 2007. godine", kaže Perović.

Kancelarija za održivi razvoj formirana je oktobra 2005. godine sa osnovnim ciljevima da doprinese naglašenijem opredjeljenju Crne Gore kao ekološke države prema načelima održivog razvoja; da u funkciji Sekretarijata Nacio-

N.R.

Piše: Paula Petričević

Složićemo se da se region zapadnog Balkana, makar i kao crna rupa, ipak smatra dijelom Evrope. Stoga, pitanje bi prije moglo glasniti "Zašto želim da budem građanka EU?" Mislim da se odgovor na ovo pitanje, između ostalog, može svesti na jedan notoran zahtjev: želim da budem građanka EU zato što ne želim da najobičnije stvari smatram podvizima. Zato što to vrijeda moju inteligenciju i moje dostojanstvo. Dovoljite da to ukratko ilustrujem iskustvom koje sam neko vrijeme, u svakom slučaju dok su me držali bijes i frustracija, bila sklona da okarakterišem kao podvižničko.

Kada sam, prije otprilike mjesec dana, konačno odlučila da upišem vožnju, nisam ni sanjala da se upuštam u jednu veliku i iznenađujuću avanturu. Valja iskoristiti svaki početak, rekoh sebi obaveštavajući se u novom gradu i odlučih da naučim da vozim prije tridesete.

Na dugo očekivani početak prvog časa čekali smo petnaestak minuta ispred zgrade u čijem podrumu bi trebalo da steknemo prva saznanja iz te magične vještine, u koju ćemo, nakon kratkog i intenzivnog teorijskog dijela, konačno biti inicirani. Palo mi je na pamet da je malo neozbiljno da predavač kasni već na prvi čas i da bi bilo korektno da nas puste da uđemo u učionicu umjesto što kisinemo i mrznemo se ispred škole. Ubrzo odagnah tu zajedljivu misao nastojeći da se odričem u dobroj vjeri i raspoloženju. Da li je baš neophodno da posežem za superiornim moćima autogenog treninga

Zašto želim da budem građanka Evrope?

hineći neku od graničnih situacija preživljavanja u ekstremnim uslovima, nisam se pitala u početku.

Neću pretjerati ako kažem da sam imala uistinu velike probleme sa koncentracijom na časovima (od kojih nijedan nije počeo na vrijeme) zbog načina na koji je nastavnik nastojao da zadobije našu pažnju i naklonost, a koji se ukratko svodio na intenzivni kurs mizoginije u praksi i konstrukciju rodni stereotipa koji krasi svakog pravog vozača, da ne kažem soferčinu.

Iako u testovima nijesmo nailazili na pitanja za čije bi nam rješavanje bili neophodni ovi kromanjonski stilovi mišljenja i djelovanja, nijedan čas nije mogao proći bez nekog od primjera ženske vozačke virtuoznosti ili poređenja saobraćajnih znakova, prevoznih sredstava ili situacija sa ljepšim i utoliko simpatično nesposobnijim polom. Ne mogu da odolim a da sa vama ne podijelim neke od istinskih bisera mudrosti kupljenih sa štampanih upaljača i šolja za kafu koje smo imali prilike da čujemo na

oslikava kroz odnos sa svojom suprugom u tihim večerima, itd, itd...

Kako sam vremenom, na svoje veliko iznenađenje, počela da nalazim neko perverzno zadovoljstvo u prikupljanju tih sentenci, skoro da sam zažalila kada sam bila prinuđena da prekinem saradnju sa ovom renomiranom auto školom. Odluka da tražim "povraćaj uplaćenih sredstava" bila je motivisana prevashodno činjenicom da smo dva puta za redom, po najgorem vremenu i većinom potpuno mokri, preko pola sata čekali nastavnika koji se na kraju ne bi pojavio. "Povraćaj uplaćenih sredstava" se ispostavio kao najblistaviji momenat naše tužne saradnje jer je, uprkos prekovremenim pogledima, prigupim i poluprijetečim opaskama, novac ipak mirno "legao" na moj račun. Osjećaj trijumfa koji me tada preplavio vjerovatno bi se mogao uporediti sa nekim ozbiljnijim dostignućima u pravcu ostvarivanja osnovnih ljudskih prava. To me je, uz pomenuti žal zbog uskraćenosti za neprebacive domete balkanoidnih mentalnih konstrukcija, na

Da se razumijemo, ne gajim budalaste nade da EU posjeduje neke volšebne moći koje bi nas kao čarobnim štapićem potakle da preko noći promijenimo svoje obrasce ponašanja i stvorimo manire uljuđenog ophođenja koji bi trebalo da se podrazumijevaju. No, unaprijed se radujem mučnom i bolnom procesu "harmonizacije" koji nam predstoji na putu ka EU, u svakom pogledu i na svakom polju

ovim "časovima teorije.

Želeći da nam približi istinsko značenje "pune linije", nastavnik to čini u pjesničkom zanosu poredeći je sa ženom: "Puna linija je kao žena, možeš pored nje, možeš oko nje, ali ne možeš po njoj." U namjeri da objasni suštinu radnje zvane "propuštanje", on je, kroz plavičasti oblak dima nehaljno puštenog kroz nos, naziva "tipično ženskom", kako u vožnji, tako i u životu. Moj lični favorit je antologijsko poređenje žene i poluprikolice: "Poluprikolica je kao žena, fali joj prednja osovina, pa se čitav život šlepa na nečijim leđima." Tu je i elaboracija tzv. "krute veze" koju besjednik

kraju i ozbiljno deprimiralo.

Da se razumijemo, ne gajim budalaste nade da EU posjeduje neke volšebne moći koje bi nas kao čarobnim štapićem potakle da preko noći promijenimo svoje obrasce ponašanja i stvorimo manire uljuđenog ophođenja koji bi trebalo da se podrazumijevaju. No, unaprijed se radujem mučnom i bolnom procesu "harmonizacije" koji nam predstoji na putu ka EU, u svakom pogledu i na svakom polju.

Autorka je polaznica VI generacije Škole evropskih integracija. Zapošljena je u CGO-u kao saradnica na programima

UOČI POČETKA PREDSEDAVANJA SLOVENIJE EU, OPET U PRVI PLAN IZBIJAJU RAZLIČITI POGLEDI NA DALJE PROŠIRENJE UNIJE

Prisnije partnerstvo prije punog članstva

Neophodno je zatražiti izradu nezavisne studije kojom bi se ponudio kritički pregled evropske politike proširenja, pa je uporediti sa očekivanjima susjednih zemalja i predložiti alternativne oblike ugovornih odnosa između Unije i susjednih zemalja, a ovim bi se dobila jasna osnova za stvaranje sveobuhvatne strategije u tom pravcu. Ovo se navodi u Nacrtu komentara Spoljnopolitičkog odbora Evropskog parlamenta na Strategiju o proširenju koju je prošle godine pripremila Evropska Komisija.

U dokumentu koji je pripremio član Spoljnopolitičkog odbora **Elmar Brok**, podsjeća se da je EP u jednom od nedavnih izvještaja zagovarao jasno razdvajanje dviju ciljnih grupa (istočnih i južnih zemalja u evropskom susjedstvu) u okviru evropske susjedske politike uz insistirajnje na stvaranju

Elmar Brok

razviti nove formule odnosa sa susjednim zemljama, odnosa koji će uzeti u obzir ambicije tih zemalja da budu u što bližim odnosima sa Unijom. Takvim bilateralnim ili multilateralnim odnosima treba da

Bilateralnim ili multilateralnim odnosima treba da se ponudi prisnije partnerstvo sa Unijom onim zemljama koje su "evropski orijentisane", bez perspektive članstva u bližoj budućnosti, ili to treba da predstavlja međukorak ka punom članstvu za one zemlje koje već imaju perspektivu pridruženja EU

sveobuhvatne zone slobodne trgovine sa zemljama na istoku EU.

Pitanje proširenja se u Nacrtu tretira kao "fundamentalno" i istovremeno se podsjeća da je rezime ranijih zaključaka EP da je "...posvećenost EU zemljama zapadnog Balkana neprikosnovena", i da spoljna politika EU ne smije biti svedena na isključivu dilemu "članstvo ili ništa".

"Iz tog razloga je neophodno

se ponudi prisnije partnerstvo sa Unijom onim zemljama koje su "evropski orijentisane", bez perspektive članstva u bližoj budućnosti, ili to treba da predstavlja međukorak ka punom članstvu za one zemlje koje već imaju perspektivu pridruženja EU", stoji u dokumentu.

Napominje se da postoje očigledni politički, geografski i istorijski razlozi da se zemlje zapadnog

Balkana prepoznaju kao prirodno evropski orijentisane sa jasnom perspektivom članstva u EU.

"Te razloge moramo detaljno obrazložiti i našim građanima da se ne bi dogodilo da se na kraju procesa integracije pojave nedoumice ili protesti u vezi sa pristupanjem ovih zemalja EU", upozorava Brok.

On u dokumentu ističe da Evropa želi da postane globalni igrač i da kao takva "...mora biti kredibilan partner na čiju riječ se drugi mogu osloniti".

"Nedavna rasprava o zamoru od proširenja je podrila kredibilitet EU na zapadnom Balkanu. To mora biti ispravljeno. Naša posvećenost integraciji zapadnog Balkana mora biti pretvorena u konkretne mjere i korake u tom pravcu. Veća tehnička i finansijska pomoć u reformama administracije, jačanju demokratskih institucija i razvoju infrastrukture je veoma bitan faktor u tom pogledu. Evropsko (vojno i civilno) prisustvo u ovim zemljama treba da odslikava našu političku posvećenost integraciji regiona u EU i to ne smije biti shvaćeno kao nametnuta, polukolonijalna sila", naglašava se u dokumentu.

Dodaje se da EU nije samo ekonomski entitet, već da je njeno postojanje zasnovano na zajedničkim vrijednostima i da Reformski ugovor ističe toleranciju i poštovanje manjinskih prava kao ključne vrijednosti koje leže u samoj osnovi evropskog političkog projekta.

"Zato naša strategija proširenja prema zapadnom Balkanu mora

UNIJA PRVO MORA DA VIDI ŠTO ŽELI

Prije no što odlučimo da li da dopustimo drugim zemljama da nam se pridruže, moramo se zapitati kakav to projekat mi želimo, moramo upoznati naše građane sa tim ciljevima i uvjeriti se da sve države kandidati dijele iste ciljeve i ambicije. Samo na taj način možemo promovisati snažan evropski identitet i zadržati politički momentum u EU, ocijenio je Brok u radnoj verziji Komentara EP.

On je podvukao da pristup EU ne smije biti čisto tehnički projekat jer je "...to je prije svega politički proces, koji uključuje prihvatanje zajedničke vizije, a ne samo ispunjavanje Kopenhaških kriterijuma".

"Perspektiva članstva za zemlje zapadnog Balkana mora imati kredibilitet. Ubrzani pregovori o pristupanju sa Hrvatskom bi mogli dosta pomoći u tome. Jasno je, međutim, da se proces pristupanja zapadnog Balkana može sprovesti samo ukoliko njihovi unutrašnji i spoljašnji problemi budu riješeni. Očigledni primjeri su institucionalna reforma u Bosni i Hercegovini i status Kosova. Tranzicioni proces u nekima od ovih zemalja biće završen tek u srednjem ili dužem roku. Pitanje je: kako održati momentum reformi u ovim zemljama? što su pravi oblici motivacije koji će ubrzati njihov napredak na putu ka članstvu u EU? Nedavni događaji u Bosni i Hercegovini pokazuju koliko je teško sačuvati pun uticaj te perspektive", napominje se u dokumentu.

Naglašava se da sve to ukazuje na neophodnost kreiranja novog strukturnog koncepta Evrope koja bi djelovala kao gravitacioni centar u regionu.

"Nove strukture treba da uključe različite oblike ugovornih odnosa između Unije i susjednih zemalja. Već dvije godine Evropski parlament insistira u komunikaciji sa Komisijom i Savjetom na kreiranju novih oblika i sadržaja proširenog partnerstva – više od dobrosusjedskih odnosa, a manje od članstva. Neke od trenutnih ideja su: Evropska Ekonomska zona plus, Osnaživanje evropske susjedske politike ili Evropska zajednica država (commonwealth)", zaključuje se u Nacrtu komentara EP.

uzeti u obzir i specifičnosti koje proističu iz nedavne prošlosti ovog regiona (u poređenju sa istorijom zemalja centralne i istočne Evrope). Rane iz nedavnih konflikata moraju zarasti, mora doći do međuetničkog i međudržavnog pomirenja i treba oživjeti regionalnu saradnju", piše u Nacrtu komentara.

Takođe stoji da "Unija treba da uči iz prethodnih iskustava i da zbog toga napredak svake zemlje prema članstvu u EU treba ocjenjivati na osnovu individualnih zasluga te zemlje".

"Treba obratiti pažnju na reforme sudstva i javne uprave u najranijim stadijumima pregovora i predstaviti ih kao preduslove za

otvaranje drugih poglavlja zakonske regulative EU. Ne smije biti nikakvih popuštanja jer ona nijesu

Da li je obećanje članstva jedino sredstvo kojim EU raspolaže da privoli zemlje u okruženu da rade na reformama koje su i u njihovom interesu i da li Unija mora da se proširuje u nedogled da bi mogla da funkcioniše kao garant stabilnosti, pita se Elmar Brok koji je pisao Nacrt komentara EP

ni u interesu Unije, ni u interesu zemalja regiona. Kvalitet budućih proširenja je mnogo važniji od brzine ili kvantiteta", napominje se u dokumentu.

Uz ocjenu da "...svi uviđamo da je članstvo u EU moćno oruđe za promociju demokratskih, ekonomskih i socijalnih reformi", dodaje se da "...njime možemo

pomoći i zemljama zapadnog Balkana ukoliko obećanja pretvorimo u konkretne i opipljive ciljeve"... "S druge strane, očekivanja u našem okruženju rastu. Neke od zemalja u susjedstvu (kao i neke od članica EU) tvrde da bi trebalo ponuditi perspektivu članstva u EU i nekim istočnim zemljama. One smatraju da bi nedostatak evropske perspektive značio potpuni krah svih napora EU da promovišu mir, stabilnost i prosperitet u okruženju", stoji u Nacrtu komentara.

Brok smatra da je pitanje vrlo jednostavno – da li je obećanje članstva jedino sredstvo kojim EU raspolaže da privoli zemlje u okruženu da rade na reformama koje su i u njihovom interesu i da li Unija mora da se proširuje u nedogled da bi mogla da funkcioniše kao garant stabilnosti?

"Koje su šanse da se u kontekstu opadanja javne podrške projektu proširenja održi kredibilitet takve politike? Možemo li kreirati nove načine da uspostavimo prostor mira, stabilnosti, demokratije i prosperiteta u svom okruženju. Kako uspostaviti čvrste odnose sa susjednim zemljama koje se nalaze u okviru sfere političkog uticaja EU? Evropska susjedska politika nije adekvatan odgovor na takva očeki-

vanja jer pokušava da sjedini dvije kulturno, geografski i politički različite oblasti pod okrilje jedne politike i jednog pristupa, zbog čeka se na istočnim granicama EU javljaju znaci nezadovoljstva i frustracije", ističe se u dokumentu.

N. RUDOVIĆ
V. ŠĆEPANOVIĆ

UNIJA U POTRAZI ZA FLEKSIBILNIJIM REŽIMOM TRGOVINE ČISTOM ENERGIJOM

EU planira da petinu energije troši iz obnovljivih izvora

Države članice EU će dobiti dozvolu da nadoknade određene kvote upotrebe obnovljive energije tako što će kupovati "zelene sertifikate" od drugih članica EU, predviđeno je novim sistemom trgovine obnovljivom energijom koji trenutno razmatra Evropska komisija (EK). Moguće je da će ovakav trgovinski režim biti proširen i na države izvan Unije.

U martu 2007. godine, lideri Evropske unije su se obavezali da će EU do kraja 2020. godine proizvoditi 20% energije iz obnovljivih izvora, što je dovelo do burnih rasprava oko podjele posla i kvota među državama članicama. Prema nalazima EK, samo 8.5% energije koja se troši u EU trenutno dolazi iz obnovljivih izvora, a to znači da je neophodno proizvesti još 11.5% do kraja 2020. godine da bi se postigao zadati cilj.

EK je objavila Nacrt energetske direktive u kojoj sistem razmjene "zelenih" energetskih sertifikata zauzima ključno mjesto.

To praktično znači da bi ona zemlja koja ne proizvodi dovoljno obnovljive energije trebalo da je kupi da bi zadovoljila predviđenu kvotu.

U međuvremenu, Belgija se već pobunila protiv kvote koja joj je dodijeljena od strane Komisije i uputila protestno pismo predsjedniku EK **Jose Manuelu Barroso**. U pismu koje je potpisao belgijski premijer **Guy Verhofstadt**, kaže se da je prema trenutnom proračunu Belgija obavezna da poveća udio

obnovljive energije u nacionalnoj potrošnji sa trenutnih 2.2% na 12.1% u narednih deset godina.

Ovo bi za Belgiju bilo "nemoguće". U dokumentu EK (čija se zvanična verzija pojavila 23. janu-

U martu 2007. godine, lideri Evropske unije su se obavezali da će EU do kraja 2020. godine proizvoditi 20% energije iz obnovljivih izvora, što je dovelo do burnih rasprava oko podjele posla i kvota među državama članicama. Prema nalazima Evropske komisije, samo 8.5% energije koja se troši u EU trenutno dolazi iz obnovljivih izvora, a to znači da je neophodno proizvesti još 11.5% do kraja 2020. godine da bi se postigao zadati cilj

Obnovljivi izvori energije su po definiciji energija koja se eksploatiše istom brzinom kojom se i obnavlja. Riječ je o energiji vjeta, energiji sunca, hidroenergiji, geotermalnoj energiji i energiji biomase. Takođe, biodizel je tečni obnovljivi izvor energije iz biomase, tj. ulja dobijenih iz sjemena uljanih kultura kao i recikliranih ulja. Obnovljiva energija se naziva i "čistom" ili "zele-

ara), kaže se da su države članice odgovorne za izdavanje "potvrde o porijeklu" proizvođačima električne energije iz obnovljivih izvora. Druge države članice mogu kupovati takve sertifikate kako bi dostigle nacionalne kvote obnovljive energije.

"Ovakav sistem će obezbijediti manevarski prostor državama članicama kako bi samostalno odlučivale o udjelu različitih energetskih sek-

tora u dostizanju nacionalne kvote", kaže se u Nacrtu direktive.

Još uvijek nijesu određene nacionalne kvote i tom pitanju se vode burne rasprave između Komisije i država članica.

Prema posljednjim najavama, kao prvi korak ka ispunjavanju okvirnog cilja, Komisija razmatra uspostavljanje jedinstvene kvote od 5.75% potrošnje iz obnovljivih izvora energije za sve države članice. Ostatak bi se raspoređivao prema visini ukupnih nacionalnih dohodaka kako bi se dostiglo 20% na nivou EU.

Nacionalne kvote će se definirati kroz nacionalne planove i raspoređivati prema sektorima: električna energija, z grijevanje i transport zajedno sa "neophodnim mjerama" kako bi bili dostignuti postavljeni ciljevi.

"Minimalne privremene kvote" će se takođe definirati u odnosu na 2005. godinu kao početnu godinu, a to je prva godina za koju postoje "precizni i uporedivi podaci".

Neke od zemalja članica, međutim, već imaju znatno viši udio obnovljive energije u ukupnoj potrošnji od ostalih članica, pa

smatraju da je zbog toga neophodno odrediti drugačiji početni nivo. Među njima su Austrija i Švedska, gdje obnovljivi izvori energije čine 23% i čak 40% ukupne potrošnje.

Ostale članice, poput Nje-

Obnovljivi izvori energije su po definiciji energija koja se eksploatiše istom brzinom kojom se i obnavlja. Riječ je o energiji vjetra, energiji sunca, hidroenergiji, geotermalnoj energiji i energiji biomase

mačke, traže da se novim zakonom zaštite postojeće nacionalne mjere. Proizvođači energije u Njemačkoj

imaju obavezu da otkupe jedan dio obnovljive energije proizveden od strane privatnih proizvođača po fiksnim cijenama ili kroz striktno regulisane programe određene od strane vlade, a to se do sada pokazalo uspješnim u podizanju potrošnje "zelene energije".

Posljednja verzija Nacrta direktive uzima u obzir njemačke nedoumice, ističući da država članica "...može, u cilju obezbjeđivanja uspješnosti nacionalnih programa, usvojiti objektivna, transparentna i nediskriminatorna ograničenja na transfer potvrda o porijeklu prema ili iz drugih država članica".

U evropskom okviru razmjene, zeleni sertifikati mogu biti poništeni u slučaju da je za proizvodnju energije već obezbjeđena neka vrsta državne pomoći. Tim sistemom bi se "spriječilo ometanje postojećih programa" kao i "višak kom-

penzacije proizvođačima obnovljive energije", ističe se u Nacrtu.

Najnovija opcija koja se trenutno razmatra u EK se odnosi na međunarodnu trgovinu sertifikatima obnovljive energije. Prema trenutnom Nacrtu "...električna energija proizvedena iz obnovljivih izvora energije u trećim zemljama i korišćena unutar Zajednice..." može biti uračunata u nacionalnu kvotu.

Ta je opcija, međutim, otvorena samo za one zemlje čiji su "...nacionalni programi barem jednako striktni u pogledu obnovljive energije kao oni sprovedeni unutar EU".

"Zeleni sertifikati" su već u upotrebi u Sjedinjenim američkim državama. U Evropi, trinaest zemalja trenutno koristi eko oznake za obnovljivu energiju.

N. RUDOVIĆ
V. ŠĆEPANOVIĆ

ZELENU ENERGIJU TREBA PROIZVODITI A NE KUPOVATI

Industrija obnovljive energije i organizacije zelenih tvrde da će mogućnost trgovine kvotama umanjiti investicije u proizvodnju jer će države sa niskim nivoom obnovljive energije i nerazvijenim tržištem jednostavno kupovati kvote u inostranstvu.

"Ako ste u stanju da otkupite sertifikate po jeftinoj cijeni od država koje imaju razvijen sektor obnovljive energije, onda nemate motivaciju da uložite u izgradnju sopstvenog sistema", kaže **Esther Bollendorff**, aktivistkinja u organizaciji Prijatelji planete (Friends of the Earth) u Briselu.

Ona tvrdi da je neophodno postaviti ograničenja na trgovinu, na primjer kroz dozvolu otkupa kvota, samo ukoliko država ispuni srednjoročne proizvodne kvote.

Evropska organizacija industrija za proizvodnju energije pomoću vjetra (European Wind Energy Industry Association – EWEA) izrazila je zabrinutost u pogledu mogućih posljedica trgovine na industriju obnovljive energije. Oni tvrde da Komisija nije dovoljno uzela u obzir poteškoće koje bi to moglo izazvati za male i srednje kompanije u ovom sektoru (koje čine većinu proizvodnih pogona) kao i posljedice po izgradnju neophodne razvodne infrastrukture.

VODIČ ZA RAZUMIJEVANJE POJMOVA I KOVANICA KOJIMA NAJČEŠĆE BARATAJU SAMO ONI KOJI SE PROFESIONALNO BAVE INTEGRACIJOM U EU

U institucijama Evropske unije (EU) i u medijima koji se bave poslovima EU često se koriste tzv. "eurožargon" – riječi i izrazi koje samo oni razumiju. Eurožargon nerijetko može biti vrlo zbunjujući za širu javnost, pa je to i razlog da ga približimo onima koji još nijesu ovladali njime.

Cultural capitals / Kulturne prijestonice: Svake godine se jedan evropski grad proglašuje "evropskom prijestonicom kulture". Cilj te inicijative je predstavljanje i vešćanje kulturnih postignuća i posebnosti grada kao i upoznavanje evropskih građana s bogatom zajedničkom kulturnom baštinom.

Democratic deficit / Demokratski deficit: Nedostatak demokratije ili demokratski deficit je pojam koji se prvenstveno priziva u tvrdnji da EU nije dovoljno demokratska i da se čini nedostupnom običnom građaninu jer je njen metod rada previše složen. EU nastoji prevazići "demokratski deficit" pojednostavlivanjem zakonskih tekstova te boljim informisanjem građana, kao i većim uključivanjem civilnog društva u postupak donošenja politika u Evropi. Građani su već zastupljeni u postupku donošenja odluka u EU radom Evropskog parlamenta.

DG / Directorate General / Generalni direktorat: Zapošljeni u glavnim institucijama EU (Komisije, Savjeta i Parlamenta) rade u mnogim različitim sekretarijatima, poznatijim kao "Directorates-General" (DG) ili generalni direktorati. Svaki od generalnih direktorata je odgovoran za određene zadatke ili politike. Administrativni šef generalnog direktorata ili DG-a je "Director-General" ili komesar (taj se izraz takođe ponekad skraćuje u "DG").

Eurožargon

EC / EZ: Skraćenica koja se koristi za Evropsku zajednicu tj. "European Community" kao i za Evropsku komisiju, tj. "European Commission".

European Community: Evropska zajednica sada je naziv za ono što se nekad nazivalo Evropska ekonomska zajednica ili "European Economic Community" (EEC).

European Commission: Evropska komisija je politički nezavisna institucija koja predstavlja interese EU. Ona predlaže zakone, politike i programe Unije i odgovorna je za sprovođenje odluka Parlamenta i Savjeta.

EEA / EEZ: Skraćenica koja označava Evropsku ekonomsku zonu (European Economic Area), koje čine Evropska unija i sve zemlje EFTA-e, osim švajcarske. Sporazum o EEA-u, koji je stupio na snagu 1. januara 1994. godine, omogućava da Island, Lihtenštajn i Norveška budu uključeni u zajedničko tržište, ali da pri tome ne uživaju sve povlastice niti dijele odgovornosti zemalja članica EU.

EEC / EEZ: Skraćenica za European Economic Community ili Evropsku ekonomsku zajednicu – jednu od tri Evropske zajednice ustanovljene 1957. godine radi ekonomske integracije Evrope. Isprva je okupljala šest zemalja: Belgiju, Francusku, Njemačku, Italiju, Luksemburg i Holandiju. Kada je 1993. godine Ugovor iz Maastrichta stupio na snagu, EEZ je preimenovana u Evropsku zajednicu (EZ) ili European Community (EC), koja čini osnovu današnje Evropske unije.

EFTA / EFTA: Skraćenica organizacije čiji je engleski naziv European Free Trade Association, Evropska organizacija za slobodnu trgovinu. Osnovana je 1960. godine kako bi promovisala slobodnu trgovinu među njenim zemljama članicama. Izvorno je organizacija okupljala sedam zemalja: Austriju, Dansku, Norvešku, Portugal, Švedsku, Švajcarsku i Ujedinjeno Kraljevstvo (UK). Finska se pridružila 1961. godine, Island 1970. godine i Lihtenštajn 1991. godine. Godine 1973, Danska i UK napustile su EFTA-u i pridružile se EEZ-u. Slijedio ih je Portugal 1986. i 1995. Austrija, Finska i Švedska. Današnje članice EFTA-e su Island, Lihtenštajn, Norveška i Švajcarska.

NEVLADINE ORGANIZACIJE U EVROPSKOJ UNIJI

GRUPA ZA MIGRACIONE POLITIKE (MPG)

Grupa za migracione politike je nevladina, neprofitna organizacija osnovana 1995. godine sa sjedištem u Briselu.

Vizija organizacije jesu evropska društva kao otvorena i inkluzivna društva u kojima će svi njihovi članovi bez obzira na imigrantsko porijeklo imati ista prava, odgovornosti i mogućnosti kao i domicilno stanovništvo.

Misija organizacije je da putem zagovaranja otvorene i objektivne debate o migracijama, jednakosti i različitostima, kao i kroz stimulisanje jače komunikacije i saradnje među vladinim institucijama, organizacijama civilnog društva i privatnog sektora doprinese trajnoj i pozitivnoj promjeni društava u državama EU u pravcu otvaranja i veće inkluzivnosti prema migrantima.

Organizacija svoju misiju nastoji artikulirati kroz aktivnosti usmjerene na afirmaciju pozitivnih aspekata migracija. U tom cilju organizacija radi na sakupljanju, analizi i diseminaciji informacija o fenomenu migracija, stvaranju uslova za dijalog i uzajamno učenje, mobilisanju i ohrabivanju političke debate o migracijama, uspostavljanju ekspertskih grupa i mreža koje će se baviti unaprijeđenjem razumijevanja fenomena migracija, ali i položaja migranata u evropskim društvima.

Organizacija ima izuzetno razvijenu izdavačku djelatnost, tako da se na sajtu organizacije mogu naći brojne publikacije i priručnici, kao i mjesečnici koji prate aktuelnosti vezane za različite aspekte migracionih politika u okviru EU ali i van nje.

Detaljnije informacije o organizaciji možete pronaći na zvaničnom sajtu: www.migpolgroup.com

Priredio: Petar ĐUKANOVIĆ

CGO i fondacija Friedrich Ebert raspisuju OGLAS za polaznike XI generacije

ŠKOLE DEMOKRATIJE

– Škole za izučavanje demokratije od teorije do prakse –

Školu čini 5 modula u ukupnom trajanju od četiri mjeseca. Nastava će se izvoditi jednom do dva puta nedjeljno, u trajanju od dva sata. Sve troškove pokriva fondacija Friedrich Ebert i Centar za građansko obrazovanje, uz obavezu polaznika/ce da pohađa najmanje 80% programa.

Nakon završene škole učesnici dobijaju diplomu i stiču pravo na dalje usavršavanje.

Pravo učešća imaju kandidati koji žele da doprinesu razvoju demokratije i građanskog društva u Crnoj Gori. Kandidati su dobrodošli bez obzira na godine, pol, nacionalnost, vjeru ili uvjerenja, uz naznaku da prednost imaju aktivisti političkih partija, nevladinih organizacija i svi oni koji pokazuju visok stepen društvenog aktivizma.

Voditelj škole je prof. dr Radovan Radonjić, a uz njega sa polaznicima će raditi ugledni domaći i strani predavači.

Zainteresovani kandidati mogu podnijeti prijavu sa kraćom biografijom najkasnije do 15. februara 2008.g. na adresu:

**Centar za građansko obrazovanje
(za "Školu demokratije")**

Njegoševa 36, I sprat, 81 000 Podgorica

Fax: 081 / 665 112; tel: 081 / 665 327

E-mail: cgo@cgo.yu

www.cgo.cg.yu

**EVROPSKI POKRET CRNE
GORE USPOSTAVIO
SARADNJU SA ALBANSKIM
CIVILNIM DRUŠTVOM**

Regionalnom saradnjom do EU

Evropski pokret Crne Gore je u saradnji sa albanskom NVO MJAFI, a uz podršku Balkanskog fonda za razvoj demokratije, započeo sa realizacijom projekta "Montenegro and Albania – Meeting Each Other" koji ima za cilj umrežavanja organizacija, političkih i socijalnih elita, kao i podizanje nivoa znanja o dva društva na obje strane.

U okviru ovog projekta od 23. do 26. januara predstavnici civilnog društva iz Crne Gore su posjetili Tiranu i imali niz susreta sa uglednim predstavnicima javnog života. Tokom februara se uzvratna posjeta planira Crnoj Gori, a u nastavku programa za parlamentarce obje države će se, takođe, organizovati studijske posjete.

Na ovaj način, kako naglašavaju u Evropskom pokretu Crne Gore, doprinosi se uspostavljanju kvalitetne regionalne saradnje među donosiocima odluka, što je jedna od važnih preduslova pridruživanja Evropskoj uniji za obje države.

**FORUM ŠKOLA EVROPSKIH INTEGRACIJA NASTAVLJA SA
IZDAVAČKOM DJELATNOŠĆU**

Dokumenti EU o Crnoj Gori za 2007.

U okviru Forum a škole evropskih integracija, koji realizuju Centar za građansko obrazovanje, Centar za razvoj nevladinih organizacija i Evropski pokret u Crnoj Gori, uz podršku fondacije Institut za otvoreno društvo – Predstavništvo Crna Gora, objavljen je prevod Izveštaja

Evropske komisije o napretku Crne Gore za 2007. i Rezolucije Evropskog parlamenta za Crnu Goru za 2007.

Štampanje ove publikacije predstavlja podršku ukupnim naporima u razumijevanju složenog procesa evropskih integracija, kao i mjesta i uloge Crne Gore na putu ka Evropskoj uniji.

Polaznici obrazovnih programa će imati priliku da čitajući ključne

dokumente EU za Crnu Goru u cjelosti dobiju sliku Crne Gore iz EU, kroz presjek postignuća i izazova koji su pred Crnom Gorom. Takođe, planirano je da se publikacija distribuira poslanicima Skupštine CG, nadležnim tijelima Vlade RCG, predstavnicima lokalne samouprave, nevladinim organizacijama koje se bave evropskim integracijama, Univerzitetu Crne Gore, političkim partijama, medijima, itd.

U OVOM BROJU PREPORUČUJEMO:

4-YEAR PHD
SCHOLARSHIPS IN
POLITICAL SCIENCE

University of Dublin, Trinity College Six Fully-funded Four-year Ph.D. Scholarships Department of Political Science, Trinity College Dublin

Starting **October 2008**, covering fees and stipends of up to €16,500.

The Department of Political Science at Trinity ranks among the best political science departments in the world according to independent evaluations of its research and teaching (e.g. in the global ranking of political science departments conducted by Professor Simon Hix at the London School of Economics). Ph.D. researchers also benefit from the Department's strong links with Institute for International Integration Studies at Trinity College Dublin (<http://www.tcd.ie/iis>). This Institute brings together researchers from different disciplines to study international integration. In addition, the Department is involved in the Dublin School of Social Sciences, which provides graduate training in collaboration with University College Dublin.

The doctoral programme is designed to impart substantive knowledge about politics, and to train students in the techniques, including quantitative methods, necessary to recognize, design and implement cutting-edge research. The writing of a dissertation of original research follows a rigorous training in how to design and conduct research.

We seek outstanding and motivated graduates for entry to our doctoral programme in October 2008. Applicants are particularly welcome from students who wish to conduct research in areas in which the Department has particular research strengths: comparative European politics, EU politics and policies, Irish politics, public policies, electoral systems, political parties, public opinion and electoral behaviour, the politics of international law, international organisations, and political theory. The Department also invites applications from students whose research develops innovative quantitative methods, such as the quantitative analysis of political texts, as this is another strong area of research among staff.

Prospective students are encouraged to consult the webpages of members of staff (<http://www.tcd.ie>), and to email individual staff members who could be potential supervisors for their Ph.D. dissertations. General enquiries may be directed to the Director of Graduate Studies, Dr. Robert Thomson (thomsor@tcd.ie).

The deadline for applications to the doctoral programme for entry in October 2008 is **April 1st 2008**.

LAUNCH OF THE
BALKAN FELLOWSHIP FOR
JOURNALISTIC EXCELLENCE

The Robert Bosch Stiftung and ERSTE Foundation announced on 16/01/2008 the launch of the second year of its fellowship programme for journalists in the Balkans to be run in cooperation with the Balkan Investigative Reporting Network, BIRN, the initiative will each year give ten reporters the chance to run their own research project.

This programme aims to foster quality reporting, regional networking among journalists and balanced coverage of topics that are central to the region as well as to the EU.

Journalists from Albania, Bosnia-Herzegovina, Bulgaria, Croatia, Kosovo, Macedonia, Montenegro, Romania and Serbia, are encouraged to submit research proposals on this year's theme – ENERGY. It's a topic that preoccupies officials, politicians and citizens across Europe – and arguably one of the biggest challenges facing this continent and the international community. In 2008, applicants for the Fellowship programme are invited to explore the subject of energy. But not only headline issues such as the supply of fuel, climate change and renewable resources. Entrants are also encouraged to look at human energy such as the energy of ideas, energy for change and energy for reconstruction as well as destruction.

Ten fellows will be chosen on the basis of research proposals, which should include plans for cross-border research within the Balkan region and European Union member states, drawing on examples of cooperation or the lack of such collaboration, making comparisons and highlighting know-how.

They will participate in the fellowship programme, which features an introductory seminar in Berlin, supervision and mentoring, individual research trips to another country of the region and the EU, and a concluding seminar and award ceremony in Vienna. Supporting seminars also feature meetings with Austrian and German political and economic actors as well as with the Fellowship's media partners – *Süddeutsche Zeitung* and *Der Standard*.

Successful applicants will receive a fellowship of 2000 Euros and a travel allowance of up to 2000 Euros, while the programme's selection committee, composed of local and European journalists and experts, will award one fellow an individually-tailored opportunity for further professional development, to the value of 8000 Euros.

Fellowship reports will be published at the end of the year, and disseminated widely in all local languages, English and German.

Applications must be received no later than **29 February 2008**.

Application forms and guidelines are available at fellowship.birn.eu.com.

SUMMER COURSE ON
"TEACHING LAW, HUMAN
RIGHTS AND ETHICS"

Course Dates: July 7–11

Location: Central European University (CEU), Budapest, Hungary,

Course page: www.sun.ceu.hu/teaching-law

Detailed course description:

<http://www.sun.ceu.hu/02-courses/course-sites/teaching-law/detailed.php>

Course Directors:

Edwin Rekosh, Public Interest Law Institute, Budapest, Hungary

Lusine Hovhannisian, Public Interest Law Institute, New York, US

Course Faculty:

Philip Genty, Columbia University School of Law, New York, US

Peter Rosenblum, Columbia University School of Law, New York, US

Target group: Junior law faculty, with 1–2 years of teaching experience; basic knowledge of international human rights law and commitment to educational reform

The language of instruction: English

Tuition fee: 250 Euro a week. Financial aid is available.

Application deadline: **February 14, 2008** (for scholarship places), **April 30, 2008** (for fee-paying applications)

Online application: <https://online.ceu.hu/osun/osun> (attachments to be sent via regular mail).

For further information queries can be directed to the SUN office by email (summeru@ceu.hu), via skype ([ceu-sun](https://www.skype.com)) or telephone (00-36-1-327-3811).

EIC Bilten – Evropski puls je elektronski časopis koji izlazi u sklopu EIC programa, a uz podršku fondacije Friedrich Ebert. Izdavač je Centar za građansko obrazovanje.

EIC Bilten – Evropski puls je zaveden u evidenciji medija Ministarstva kulture i medija pod rednim brojem 578.

Urednik: Nedeljko Rudović; Urednički kolegijum: mr Vera Šćepanović, Daliborka Uljarević, mr Dragan Stojović, mr Vladimir Vučinić
Tehnički urednik: Blažo Crvenica; Lektura: Milena Milunović; Lektura engleske verzije: Maja Mugoša; Prevod: mr Vera Šćepanović

Njegoševa 36 / I Tel / fax: 081 / 665 – 112, 665 – 327 E- mail: eicbilten@cg.yu

EIC Bilten – Evropski puls možete preuzeti na www.cgo.cg.yu